

МОНИТОРИНГ НА МЕДИЙНИЯ ПЛУРАЛИЗЪМ В ЦИФРОВАТА ЕРА

ПРИЛАГАНЕ НА МОНИТОРИНГА НА МЕДИЙНИЯ ПЛУРАЛИЗЪМ В ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И В СТРАНИТЕ КАНДИДАТКИ ПРЕЗ 2023 Г.

Национален доклад: България

Орлин Спасов, Фондация "Медийна демокрация" / СУ "Св. Климент Охридски"

Нели Огнянова, СУ "Св. Климент Охридски"

Николета Даскалова, Фондация "Медийна демокрация"

Изследователски доклад

Издание -
юни 2024

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	За проекта	4
1.1.	Общ преглед на проекта	4
1.2.	Методологическа бележка	4
2.	Въведение	6
3.	Резултати от събирането на данни: оценка на рисковете за медийния плурализъм	9
3.1.	Основна защита (51% - Среден риск)	13
3.2.	Пазарен плурализъм (73% - Висок риск)	18
3.3.	Политическа независимост (64% - Среден риск)	21
3.4.	Социално включване (77% - Висок риск)	26
4.	Заключения	30
5.	Бележки	33
6.	Източници	35
	Приложение I. Национален екип	
	Приложение II. Експертна група	

© European University Institute 2024

Автори © Орлин Спасов, Нели Огнянова, Николета Даскалова, 2024

Този доклад е публикуван от European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies.

Този текст може да бъде ползван само за собствени изследователски цели. За допълнително възпроизвеждане за други цели на хартиен или електронен носител се изисква съгласието на авторите. При цитиране се посочват имената на авторите, съставителите/редакторите, заглавието, годината и издателството.

Запитвания се изпращат до: cmpf@eui.eu.

Позициите, изразени в публикацията, отразяват мнението на отделните автори, а не на European University Institute. Английската версия на настоящия доклад има предимство пред този превод.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom
Robert Schuman Centre for Advanced Studies

Research Project Report RSC / Centre for Media Pluralism and Media Freedom -
Публикувано през юни 2024

European University Institute
Badia Fiesolana I – 50014
San Domenico di Fiesole (FI)

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or EACEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

1. За проекта

1.1. Общ преглед на проекта

Настоящият доклад представя резултатите от провеждането на Мониторинга на медийния плурализъм за 2023 г. (ММП2024) в България. ММП е холистичен инструмент, насочен към оценка на рисковете за медийния плурализъм в държавите членки на ЕС и в избрани държави кандидат-членки. ММП взема предвид правните, политическите и икономическите променливи, които са от значение за анализа на нивата на плурализъм на медийните системи в едно демократично общество. Мониторингът на медийния плурализъм се осъществява редовно от Центъра за медиен плурализъм и медийна свобода (CMPF) от 2013/2014 г. насам.

1.2. Методологическа бележка

Авторство и преглед

CMPF си партнира с опитни, независими национални изследователи, които извършват събирането на данни и са автори на докладите. Изследването се основава на стандартизиран въпросник, разработен от CMPF. В България CMPF си партнира с Орлин Спасов (Фондация „Медийна демокрация“ / Софийски университет „Св. Климент Охридски“), Нели Огнянова (Софийски университет „Св. Климент Охридски“) и Николета Даскалова (Фондация „Медийна демокрация“), които осъществиха събирането на данни, оцениха и коментираха променливите във въпросника и проведоха интервюта с експерти. Докладът беше прегледан от CMPF. Освен това, за да се осигурят точни и надеждни констатации, група национални експерти във всяка страна направи преглед на отговорите на въпроси, имащи особено висока оценъчна стойност (за списъка на експертите вж. Приложение II). Избрани доклади бяха рецензирани от независим експерт за съответната страна. Рисковете за медийния плурализъм са разгледани в четири основни тематични области: „Основна защита“, „Пазарен плурализъм“, „Политическа независимост“ и „Социално включване“. Резултатите се основават на оценката на редица показатели за всяка тематична област (вж. таблица 1).

Цифровият аспект

Мониторингът не смята цифровия аспект за изолирана област, а по-скоро за преплетен с традиционните медии и със съществуващите принципи на медиен плурализъм и свобода на изразяване. Независимо от това, мониторингът също така извлича и включва в доклада оценки на риска, специфични за дигиталната среда.

Изчисляване на риска

Резултатите за всяка тематична област и показател са представени по скала от 0 до 100%.

Резултати между 0% и 33%: нисък риск

Резултати между 34% и 66%: среден риск

Резултати между 67% и 100%: висок риск

По отношение на показателите резултати от 0 по подразбиране се отчитат като 3%, а резултати от 100 – като 97% с цел да се избегне оценка на пълно отсъствие на риск или на крайно висок риск.

Промени в методологията

За всяко издание на ММП CMPF актуализира и прецизира въпросника въз основа на оценката на инструмента след неговото прилагане, резултатите от предишното събиране на данни и наличието на нови данни. Поради това резултатите не са строго съпоставими с резултатите, получени в предишното издание на ММП. Методологическите промени са обяснени на уебсайта на CMPF на адрес: <http://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/>.

Основна защита	Пазарен плурализъм	Политическа независимост	Социално включване
Защита на свободата на изразяване	Прозрачност на медийната собственост	Политическа независимост на медиите	Представяне на малцинствата в медиите
Защита на правото на информация	Плурализъм на медийните доставчици	Редакционна автономност	Местни/регионални и общностни медии
Журналистическа професия, стандарти и защита	Плурализъм на цифровите пазари	Аудиовизуални медии, онлайн платформи и избори	Равенство на половете в медиите
Независимост и ефективност на медийния регулатор	Медийна жизнеспособност	Държавно регулиране на ресурси и подкрепа за медийния сектор	Медийна грамотност
Обхват на традиционните медии и достъп до интернет	Редакционна независимост от търговско влияние и влияние на собствениците	Независимост на обществените медии	Защита срещу дезинформация и език на омраза

Отговорности: Съдържанието на доклада не отразява непременно възгледите на CMPF, нито позицията на членовете, съставляващи експертната група. То отразява възгледите на националния екип на страната, който е извършил събирането на данни и е автор на доклада. Поради актуализации и уточнения във въпросника е възможно резултатите от ММП2024 да не са напълно съпоставими с предишните издания на ММП. За повече подробности относно проекта виж доклада на CMPF ММП2024, достъпен на: <http://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/>

2. Въведение

- **Обща информация за страната.** България е разположена в Югоизточна Европа, в източната част на Балканския полуостров. Площта на страната е приблизително 111 000 кв. км. Населението на България е 6 447 710 души (НСИ, 2023а). Столицата на страната е София. Страната е разделена на 28 области.
- **Малцинства.** Според последните официални данни (преброяване от 2021 г.), българската етническа група е най-многобройна и съставлява 84,6% от българското население (намаление с 0,2 процентни пункта в сравнение с 2011 г.). Турската етническа група е втората по големина с 8,4% (намаление с 0,4 процентни пункта в сравнение с 2011 г.). Ромската група е третата по големина с 4,4% (намаление с 0,5 процентни пункта в сравнение с 2011 г.). Приблизително 1,3% от населението се определя като принадлежащо към други етнически групи. Българският език е майчин за 85,3% от населението, турският е вторият най-разпространен с 8,7%, а ромският е на трето място с 3,9% (НСИ, 2021). Равнището на грамотност на възрастните достига 98,42% (данни за 2021 г.; увеличение с 0,07 процентни пункта от 2011 г. насам) (Macrotrends, 2023).
- **Икономическо положение.** През 2022 г., както и през предходните години, България запазва позицията си на държавата с най-нисък БВП на глава от населението в Европейския съюз (ЕС) – 38% под средното за ЕС, следвана от Гърция, Словакия, Латвия и Хърватия (Eurostat, 2023a). Последната макроикономическа прогноза за България сочи ръст на БВП на годишна база от 2% и ръст на инфлацията от 8,6% за 2023 (ЕС, 2024). България остава най-бедната страна в ЕС, въпреки че равнището на безработица е 4,2% (данни за четвъртото тримесечие на 2023 г.) (НСИ, 2024), което е под средното за ЕС от 5,9% (данни за декември 2023) (Eurostat, 2023b). Икономиката е изправена пред различни проблеми, включително корупция. През 2023 г. според Индекса за възприятие на корупцията страната заема 68-о място от 180 държави (72-ро място от 180 държави през 2022 г.) (Transparency International, 2023). Очаква се България да се присъедини към еврозоната през 2025 г.
- **Политическа ситуация.** България е парламентарна република. Народното събрание се състои от 240 депутати. Министър-председателят се избира и освобождава от парламента. Президентът се избира пряко, има петгодишен мандат и може да бъде преизбран веднъж. На 2 април 2023 г. бяха проведени парламентарни избори. Това са петите предсрочни парламентарни избори в България само за две години, което подчертава дълбоката политическа нестабилност в страната. Изборите бяха спечелени от коалицията „Граждани за европейско развитие на България“ – Съюз на демократичните сили (ГЕРБ – СДС), следвана от коалицията „Продължаваме промяната“ – „Демократична България“ (ПП – ДБ) и националистическата партия „Възраждане“. В парламента са представени още три партии и коалиции: Движение за права и свободи (ДПС), „Българска социалистическа партия за България“ („БСП за България“) и „Има такъв народ“ (ИТН). Изборите доведоха до фрагментиран парламент. Беше сформирано нестабилно и противоречиво правителство, подкрепено от коалициите ГЕРБ – СДС и ПП – ДБ, както и от четвъртата политическа сила – ДПС. Министър-председателят беше избран на ротационен принцип. В първия цикъл на ротацията министър-председателят е представител на ПП – ДБ; заместник министър-председателят е от ГЕРБ – СДС. Напрегнатите отношения в правителството (определяно от самите участници като „некоалиция“) водят до постоянна нестабилност и до риск от други предсрочни парламентарни избори. Ориентацията на

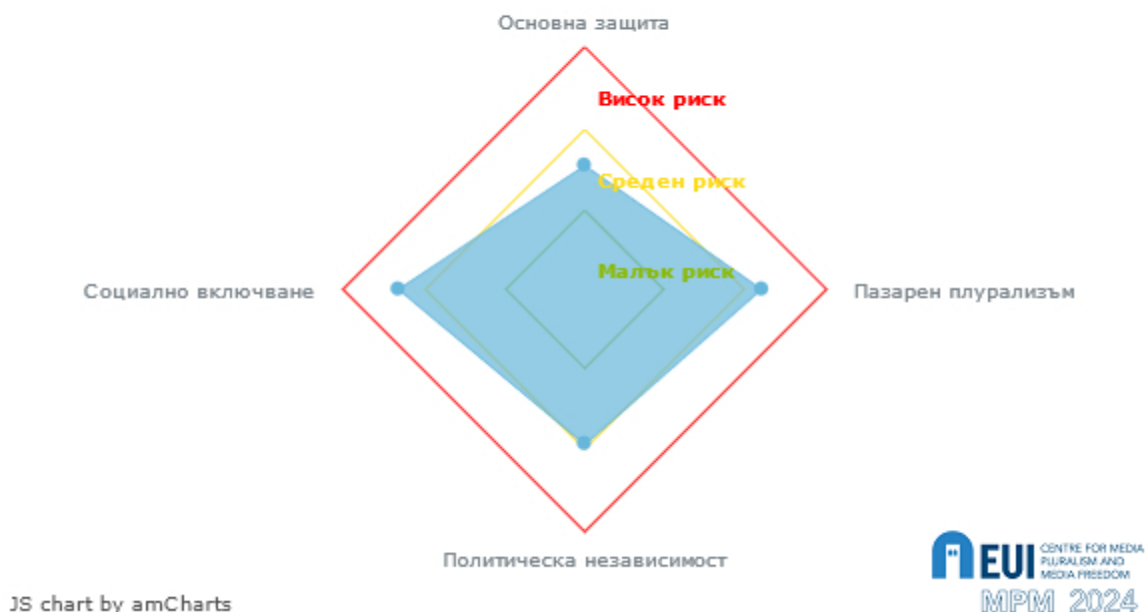
правителството е в подкрепа на ЕС, НАТО и Украйна.¹⁴

- **Медиен пазар.** Медийният пазар е разнообразен, но все още силно зависим от политически и икономически влияния. Броят на медиите (данни за 2022 г.) включва: 191 вестника, 25 от които всекидневници; 112 регистрирани телевизионни оператора; 73 радио оператора (НСИ, 2023б). Общите приходи на телевизионните и радио операторите възлизат съответно на 588 090 хил. лв. и 98 809 хил. лв. (пак там). През 2023 г., 88,5% от домакинствата имат достъп до интернет у дома (ръст от 1,5 процентни пункта в сравнение с предишната година). Делът на домакинствата, които използват фиксирана широколентова връзка, е 62,7% (данни за 2021 г.). Домакинствата, които използват мобилна широколентова интернет връзка, са 75% (НСИ, 2023в). В началото на 2021 г. „Юнайтед груп“ (ЮГ), която притежава най-големия български телеком „Виваком“, придоби „Нова Броудкастинг Груп“, една от водещите телевизионни компании. Портфолиото на ЮГ включва също така вестници, радиостанции и уебсайтове. Другият ключов телевизионен играч, „Би Ти Ви Медиа Груп“, е собственост на „Пи Пи Еф Груп“, която притежава големият мобилен оператор „Йеттел“, както и радиостанции и уебсайтове. Всичко това допринася за концентрацията на българския медиен пазар, особено в сферата на телевизията и телекомуникациите. В същото време, въпреки съществуващите законови разпоредби, редица медии, особено на терена на онлайн изданията, все още не разкриват публично информация за собствеността и финансирането си. Местните медии продължават да са изправени пред сериозни икономически предизвикателства. През 2023 г. България заема 71-во място в класацията на „Репортери без граници“ (91-во място през 2022 г.). Поради политическата нестабилност очакваните промени в медийната регулация, като например преразглеждането на механизма за финансиране на обществените медии, все още не са осъществени.
- **Регулаторна среда.** Работата на електронните медии се регулира от Закона за радиото и телевизията (обнародван през 1998 г.; последно изменен през 2023 г.). Съветът за електронни медии (СЕМ) е националният регулатор в областта на медиите. СЕМ е създаден през 2001 г., като наследява Националния съвет за радио и телевизия. Състои се от петима членове, трима от които се избират от парламента, а двама се назначават от президента. Мандатът на членовете е шест години. СЕМ регулира и услугите на платформи за споделяне на видеоклипове (след изменения в Закона за радиото и телевизията от декември 2020 г.). Печатните медии не са предмет на специален закон за печата; отделни аспекти на печатните медии се регулират от закона за авторското право, наказателното право и др. Медийната саморегулация се подпомага от Фондация „Национален съвет за журналистическа етика“, създадена през 2005 г. Етичният кодекс на българските медии е приет през 2004 г. Фондацията поддържа Комисията за журналистическа етика, която разглежда и се произнася по жалби срещу печатни медии, информационни агенции, онлайн новинарски сайтове, доставчици на аудиовизуални и радио услуги. През 2023 г. бяха извършени значителни законодателни промени: изменения на Наказателния кодекс относно престъпленията срещу доброто име (клеветата и обидата), транспониране на Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно отворените данни и повторното използване на информацията от обществения сектор (Директива за отворените данни), на Директива (ЕС) 2019/1937 относно защитата на лицата, които докладват за нарушения на правото на Съюза (Директива за лицата, сигнализиращи за нарушения) и на Директива (ЕС) 2019/790 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. относно авторското право и сродните му права в цифровия единен пазар.

- **Войната в Украйна.** Войната на Русия в Украйна продължава да оказва сериозно влияние върху информационната среда в България. През февруари 2023 г. България спря излъчването на няколко допълнителни руски телевизионни канала като част от координираните усилия в рамките на ЕС за противодействие на руската пропаганда (Nova.bg, 2023). Въпреки това дезинформацията и популизмът остават широко разпространени, особено в социалните медии. Инициативите за проверка на фактите в медиите все още са недостатъчни, за да повлияят значително върху характера на информационните потоци в контекста на продължаващата война. Според някои анализатори България е най-уязвима за руската пропаганда сред страните от ЕС (Clubz.bg, 2023).

3. Резултати от събирането на данни: оценка на рисковете за медийния плурализъм

България : Области на риск за медийния плурализъм

Както и в предишното издание на ММП, налице са високи рискове за медийния плурализъм в областите „Пазарен плурализъм“ и „Социално включване“. Двете области със среден риск са „Основна защита“ и „Политическа независимост“. Промените в средната оценка на отделните области са до 5 процентни пункта в сравнение с ММП2023. Общият риск за медийния плурализъм се увеличава с 2 процентни пункта (66% в ММП2024 спрямо 64% в ММП2023). Важни проблеми остават нерешени: бавни или отлагани реформи в законодателството, неуспех в надзора и предотвратяването на медийната концентрация на практика, недостатъчна редакционна автономност във всички медийни сектори, широко разпространена дезинформация и реч на омраза, неадекватна защита на журналистическата професия и липса на положителни промени с цел укрепване на независимостта на обществените медии.

Всички показатели в областта „Основна защита“ (среден риск от 51%) са със среден риск. Общото ниво на риска в тази област се повишава в сравнение с ММП2023 (46%). Основните проблеми тук са идентифицирани при показателите „Журналистическа професия, стандарти и защита“ (61%), включително подиндикатора за физическата безопасност на журналистите (83%), „Универсален обхват на традиционните медии и достъп до интернет“ (58%) и „Защита на свободата на изразяване“ (55%). Индикаторът „Независимост и ефективност на медийния регулатор“ отбелязва същото ниво на риск (37%), както в ММП2023. Състоянието на медийния регулатор продължава да буди сериозни безпокойства заради противоречивите изказвания на някои от членовете му, обществените критики и липсата на доверие в рамките на самия орган. Като цяло, както и през предходните години, рисковете за медийния плурализъм в България произтичат главно от факта, че правната рамка често не се прилага ефективно на практика и че свободата на медиите и правата на журналистите се нарушават. На този фон са налице и положителни стъпки, като например измененията на Наказателния кодекс относно престъпленията срещу репутацията (клеветата и обида), транспонирането на Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно отворените данни и повторното използване на информацията от обществения сектор

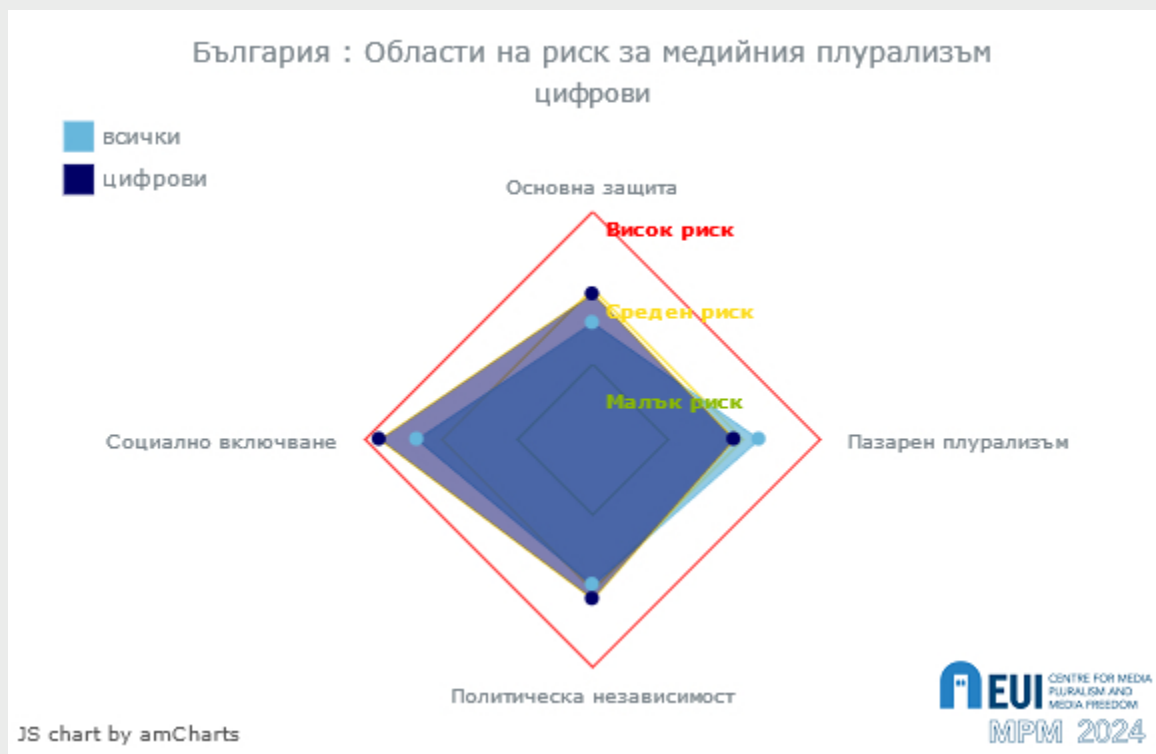
(Директива за отворените данни) и Директива (ЕС) 2019/1937 относно защитата на лицата, които докладват за нарушения на правото на Съюза (Директива за лицата, сигнализиращи за нарушения).

Областта **„Пазарен плурализъм“** (73%, висок риск) е втората област с най-висока концентрация на риск в настоящия мониторинг (само областта **„Социално включване“** е с по-висок риск – 77%). На практика рискът остава почти непроменен в сравнение с ММП2023 (76%), с лек спад от 3 процентни пункта. Три от показателите сочат към особено висок риск: **„Плурализъм на медийните доставчици“** (96%), **„Редакционна независимост от търговско влияние и влияние на собствениците“** (88%) и **„Плурализъм на цифровите пазари“** (78%). Резултатът за индикатора **„Медийна жизнеспособност“** също остава на тревожно високо ниво (76%). България все още не успява да разреши основните проблеми, свързани със защитата на пазарния плурализъм. Рисковете произтичат главно от липсата на специфични за сектора правила, които да предотвратяват високата степен на концентрация, липсата на данни за пазара, липсата на възможности за устойчиво финансиране и липсата на гаранции срещу търговско влияние и влияние на собствениците върху редакционната независимост. Особено тревожно е влошаващото се състояние на пазара на местни медии. Положителна тенденция през последните години е трайното подобряване на резултата по отношение на прозрачността на медийната собственост (риск от 29%, същото ниво като в ММП2023). Все още обаче има нерешени проблеми в това отношение и въпреки законовите изисквания много медии, особено онлайн издания, не декларират публично собствеността си.

Значителни рискове за медийния плурализъм в България са идентифицирани и в областта **„Политическа независимост“**. След някои положителни промени в резултат на отслабването на драстичния политически натиск, наблюдаван през предходните години, продължаващата политическа нестабилност създава ситуация на несигурност. Общото ниво на риска леко се покачва (64%, среден риск, в сравнение с 60% в ММП2023), което се дължи на методологически корекции и преразглеждане на правните гаранции за информационните агенции срещу политическо влияние. Както и през предходната година, индикаторът с най-висок риск е **„Независимост на обществените медии“** (94%), което отразява неотслабващите опасения относно независимостта на Българската национална телевизия (БНТ). Показателят **„Редакционна автономност“** също остава в зоната на високия риск (75%). Единствено показателят **„Аудиовизуални медии, онлайн платформи и избори“** е с ниско ниво на риск (27%).

Областта **„Социално включване“** (77%, висок риск, в сравнение със 73% в ММП2023) е областта с най-висока концентрация на риск в настоящия мониторинг. Четири от петте индикатора в тази област сочат висок риск: **„Защита срещу дезинформация и език на омраза“** (90%), **„Местни/регионални и общностни медии“** (88% в сравнение със 75% в ММП2003), **„Представяне на малцинствата в медиите“** (72%) и **„Медийна грамотност“** (70%). Показателят **„Равенство на половете в медиите“** запазва същото ниво на риск като в ММП2023 (64%). Обезпокоителните заключения относно недостатъчната защита срещу дезинформация и език на омраза до голяма степен се дължат на последиците от войната на Русия в Украйна. Местните и регионалните медии продължават да са изправени пред сериозни предизвикателства по отношение на независимостта и устойчивостта си. В същото време малцинствата и жените все още не са балансирано представени в медиите и въпреки някои частични подобрения през последните три години хората с увреждания все още нямат адекватен достъп до медийно съдържание. Като цяло рискът в областта **„Социалното включване“** остава тревожно висок, което налага предприемането на спешни действия.

Фокус върху цифровата среда

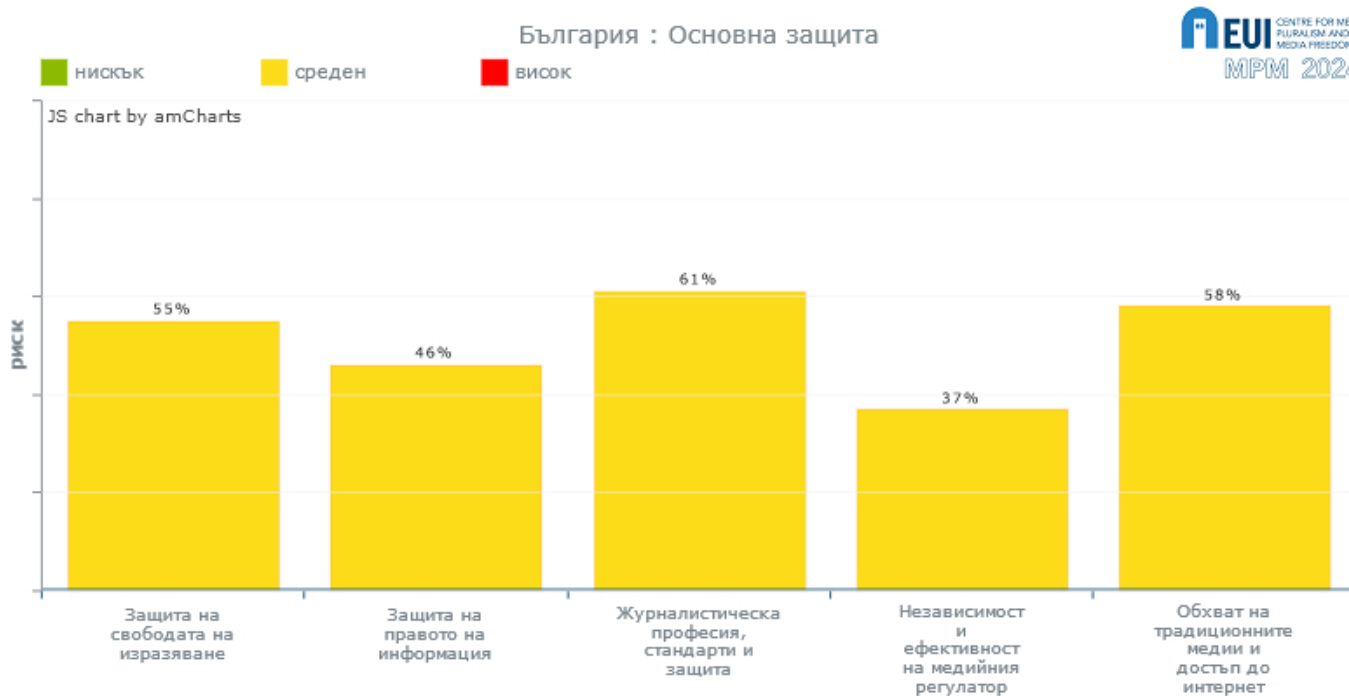
Средната оценка на риска за цифровата среда в настоящия мониторинг сочи висок риск, като се наблюдава леко влошаване в сравнение с предишното издание на ММП. Отново двете области, които попадат в групата на високорисковите, са **„Социално включване“** (94%) и **„Политическа независимост“** (70%). Другите две области са със среден риск, като и двете са много близо до групата на високия риск: **„Пазарен плурализъм“** (62%) и **„Основна защита“** (64%). Както и при миналогодишния мониторинг на медийния плурализъм, общият резултат за цифровата среда (73%) е по-висок от средния резултат за страната по всички показатели (66%). Онлайн средата продължава да генерира едни от най-сериозните рискове за медийния плурализъм в България.

Най-голямо безпокойство в областта **„Основна защита“** предизвикват нестихващите атаки срещу свободата на изразяване онлайн. Критични онлайн издания и разследващи журналисти са обект на стратегически дела срещу публичното участие (SLAPP) и външен натиск от страна на корпорации и бизнес фигури, а проверители на факти са подлагани на онлайн тормоз от страна на политически фигури. Противоречивите практики на блокиране и премахване на съдържание от страна на онлайн платформите продължават да предизвикват обществена критика. Рисковете в областта **„Пазарен плурализъм“** произтичат главно от факта, че както и през предходните години, не всички цифрови медии разкриват информация за собствеността и финансирането си и че точното ниво на пазарна концентрация в сектора на онлайн медиите не може да бъде определено поради липса на данни. Мониторингът на риска в областта **„Политическа независимост“** сочи наличието на политически контрол върху онлайн медиите, включително върху водещи местни и национални новинарски сайтове. Освен това политическата реклама онлайн остава все още недостатъчно прозрачна. Областта **„Социално включване“** продължава да бъде най-проблематична поради широко разпространената дезинформация и реч на омраза в интернет, включително в популярни новинарски сайтове, на фона на ниското ниво на медийна грамотност в България. Законовите разпоредби срещу речта

на омразата, саморегулаторните стандарти срещу некоректно отразяване и инициативите на гражданските организации срещу дезинформацията не са достатъчно ефективни.

3.1. Основна защита (51% - Среден риск)

Индикаторите за основна защита представляват регулаторния гръбнак на медийния сектор във всяка съвременна демокрация. Те измерват редица потенциални области на риск, в това число наличието и ефективността на прилагането на регулаторни гаранции за свободата на изразяване и правото на информация; статута на журналистите във всяка страна, включително тяхната защита и възможност за работа; независимостта и ефективността на националните органи, които имат правомощия да регулират медийния сектор, както и обхвата на традиционните медии и достъпа до интернет.

За втора поредна година се наблюдава увеличение на риска в сравнение с предходните издания на ММП, като тази година се достига най-високия риск (51%) от 2016 г. насам. Това е тревожна тенденция, която показва, че дори основните гаранции за медиен плюрализъм са крехки. Централните проблеми продължават да са свързани със състоянието на журналистическата професия и защитата на свободата на медиите. Медийният регулатор продължава да буди сериозно безпокойство в контекста на противоречиви изявления на неговия председател и липса на доверие сред членовете му. Освен това България не отговаря на праговете, определени в методологията на ММП за нисък риск по отношение на достъпа на населението до обществените медии и интернет.

Няма промяна в оценката на риска за показателя „**Защита на свободата на изразяване**“ (55%) в сравнение с предишното издание на ММП. Въпреки някои нови развития, общата картина остава смесена. Свободата на изразяване е призната в българското законодателство.^[2] Ограниченията на свободата на изразяване са определени в Конституцията, Наказателния кодекс и Закона за радиото и телевизията и като цяло са в съответствие с член 10, параграф 2 от Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ). Съществуват обаче някои недостатъци по отношение на пропорционалността на тези ограничения. През 2023 г. излязоха две решения на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), при които България е държава отговорник по член 10 от ЕКПЧ. В едното е постановено „липса на нарушение“ („Жаблянов срещу България“, ECtHR, 2023a)^[3], а в другото – „нарушение“ („Местан срещу България“, ECtHR, 2023b)^[4]. Българските граждани разполагат с правни средства за защита в случаи на нарушаване на свободата им на изразяване.

През 2023 г. правната уредба относно престъпленията срещу доброто име (клевета и обида) в Наказателния кодекс беше съществено изменена, като се осигури хармонизиране с практиката на ЕСПЧ в случаите на обида на длъжностно лице или представител на обществеността при или по повод изпълнение на службата или функцията му.^[6] Нова разпоредба (член 148, параграф 1, точка 5) изрично предвижда по-тежки санкции в случай на обида по расистки или ксенофобски подбуди. Намалена е долната граница на глобите: за обида – от 3000 лв. на 500 лв., а за клевета - от 5000 лв. на 1000 лв., включително ако обектът на клеветата е публична личност. След предупрежденията, че медиите и журналистите в България са подложени на „правен натиск“ (ОВСТ, 2023), „все по-често са съдени за клевета“ (CoE, 2023a: 52) и се нуждаят от защита срещу „неправомерни съдебни производства по искове за клевета“ (OSCE, 2023: 18), организацията „Репортери без граници“ приветства измененията в Наказателния кодекс (RSF, 2023a). Като цяло обаче все още са налице трайни рискове за свободата на медиите и журналистите. Местните и международните мониторингови организации продължават да докладват за системни нарушения. Въпреки че България подобри класирането си в Световния индекс на свободата на печата на „Репортери без граници“ от 91-во място през 2022 г. на 71-во през 2023 г., тя все още е сред държавите от ЕС с най-ниски позиции в класацията и с „крехка и нестабилна“ свобода на медиите (RSF, 2023b). През 2023 г., както и през предходните години, имаше случаи на вербална агресия и дискредитиране на журналисти от страна на политици, блокиран достъп на журналисти до събития и информация, както и полицейско насилие срещу протестиращи граждани и медийни репортери (АЕЖ, 2023а, 2023б; ЕСРМФ, 2023а).

Оценката на риска за показателя **„Защита на правото на информация“** се запазва както в предишното издание на ММП (46%). Съществуват законови разпоредби за правото на информация,^[6] за механизми за обжалване в случаи на отказ на достъп до информация^[7] и за ограничения на свободата на информация на основание защита на личния живот в съответствие с международните стандарти^[8]. През 2023 г. Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно отворените данни и повторното използване на информацията от обществения сектор (Директива за отворените данни) беше транспонирана в българското законодателство със Закона за изменение и допълнение на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ). Наред с други разпоредби, измененията: предвиждат редица нови понятия и допълнителни задължения за органите от обществения сектор; извеждат на преден план данните от научни изследвания като вид данни с признато значение; изграждат връзка между отворените данни и защитата на личните данни, както и между отворените данни и правата на интелектуална собственост върху базите данни (Държавен вестник, 2023). В същото време експертите посочват необходимостта от други политически и законодателни мерки (ПДИ, 2023: 8-9), включително: присъединяване към Конвенцията на Съвета на Европа за достъп до официални документи (CETS №205); възстановяване на касационното обжалване на решенията на административните съдилища; задължения за институциите да публикуват консолидирани версии на издадените от тях изменени и допълнени нормативни или общи административни актове; редовно обучение на служителите в публичната администрация, отговорни за спазването на ЗДОИ. Що се отнася до достъпа до информация на практика, продължава положителната тенденция на активно публикуване на информация на интернет страниците на институциите (ПДИ, 2023: 30). Продължават обаче да се налице и случаи на отказ на информация от страна на институциите. Освен това загриженост буди и нарастващият брой случаи на блокиран достъп на журналисти до събития и информация от страна на институции и политически партии, което създава допълнителни трудности за журналистите при упражняване на професията им.

През 2023 г. България окончателно транспонира Директива (ЕС) 2019/1937 относно защитата на лицата, които подават сигнали за нарушения на правото на Съюза (Директива за лицата, подаващи сигнали за нарушения), като прие Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения (в сила от 4 май 2023 г.). Централният орган, отговорен за приемането на сигнали по закона и подаването на доклади до компетентните органи за проверка и последващи действия, е Комисията за защита на личните данни (КЗЛД). КЗЛД (2023) публикува разяснения и насоки за подаване на сигнали и организира обществени обсъждания на новите разпоредби и ненормативните актове на Комисията. Граждански организации също предприемат стъпки за защита на лица, подаващи сигнали (например Асоциация „Прозрачност без граници“, 2023; АКФ, 2023а). Все още е рано да се оцени ефективността на правната рамка на практика; в същото време продължава да е трудно да се следят случаите на произволно санкциониране на лица, подаващи сигнали за нередности, заради противоречивата информация и липсата на твърди доказателства. На този фон през януари 2024 г. случаят с Наталия Станчева, бивш служител на АЕЦ „Козлодуй“, българската атомна електроцентрала, предизвиква обществена тревога. АЕЦ „Козлодуй“ заведе дело за 500 000 лева срещу Станчева и майка ѝ след разкрития на Станчева, че на територията на АЕЦ функционира поликлиника в нарушение на закона. Граждански организации призоваха АЕЦ „Козлодуй“ да се откаже от иска си (АЕЖ, 2024); впоследствие АЕЦ „Козлодуй“ оттегли иска.

Индикаторът **„Журналистическа професия, стандарти и защита“** е с най-висок риск в областта „Основна защита“ – 61% (59% в ММП2023). Промяната в резултата се дължи на покачването на риска в подиндикатора за физическа безопасност. През 2023 г. имаше физически нападения срещу журналисти, докато при предишното издание на мониторинга бяха регистрирани предимно заплахи. На 16 ноември 2023 г. най-малко седем репортери и фотожурналисти са претърпели полицейско насилие по време на отразяване на протест срещу ръководството на Българския футболен съюз (ЕСМРФ, 2023б; СоЕ, 2023б). Спортен журналист от „Дарик радио“ е задържан за кратко от полицията по време на отразяване на същия протест (ЕСМРФ, 2023с). В допълнение към тези случаи през 2023 г. са налице поне три случая на физически заплахи срещу жени журналистки, като казусите предизвикаха неодобрение от страна на журналистическите среди и организации (ЕСМРФ, 2023д, 2023е; Стаматис, 2023; АЕЖ, 2023в; СЕМ, 2023а). В два от случаите заплахите са отправени от активисти на партия „Възраждане“. На този фон безнаказаността на извършителите на престъпления срещу журналисти продължава да бъде системен проблем, който предизвиква несигурност и тревога сред журналистите (ФРГИ, 2023). Липсата на законодателство срещу стратегическите делата срещу публичното участие (SLAPP) е друг належащ проблем, особено като се има предвид тревожната тенденция на подобни дела в България (АКФ, 2023б; АЕЖ, 2024). Освен това журналистическите източници не са ефективно защитени на практика, въпреки съществуващите законови разпоредби за такава защита.^[9] На 7 април 2023 г. например Софийската градска прокуратура публикува разпечатка от частни чат разговори между разследващия журналист от BIRD Димитър Стоянов и негови източник. Случаят предизвика критични реакции от страна на местни и международни организации (АЕЖ, 2023г; БлуЛинк, 2023; ОБСТ, 2023). Неблагоприятните условия на труд за журналистите все още са широко разпространени. „Само 61% от журналистите в България получават всичките си доходи от работата си като журналисти. Между две трети и една трета от останалите допълнително печелят от връзки с обществеността, корпоративни комуникации и/или реклама,“ констатира изследването „Световите на журналистиката“ (ФРГИ, 2023). Особено тревожно е положението в местните и регионалните медии, където са налице практики на забавени или неизплатени заплати и нарушения на трудовото и осигурителното законодателство (АЕЖ, 2023д;

Spasov et al., 2024: 26). Освен това през декември 2023 г. парламентарните репортери от различни медии изпратиха отворено писмо до председателя на Народното събрание, в което описват неблагоприятните условия, при които се налага да отразяват работата на парламента.^[10] Въпреки че журналистическите организации активно защитават редакционната независимост и спазването на професионалните стандарти, влиянието на тези организации все още не е достатъчно силно, за да предизвика цялостно подобрене в медийната среда.

Индикаторът **„Независимост и ефективност на медийния регулатор“** отчита риск от 37% – без изменение в сравнение с предишното издание на ММП, когато беше отчетено забележимо влошаване на риска. През 2023 г. нямаше промяна в състава на СЕМ. По закон двама от членовете му се назначават от президента, а останалите трима се избират от Народното събрание. Както и през 2022 г., през 2023 г. отново имаше опасения относно независимостта на СЕМ и по-специално на Соня Момчилова, която беше преизбрана за председател на регулатора. Преизбирането на Момчилова не беше подкрепено от двама от членовете на СЕМ, Пролет Велкова и Симона Велева, по „комуникационни, репутационни и административни съображения“ и заради това, че публичните изявления на Момчилова са „в сериозно противоречие с мисията на СЕМ“ (Vassev, 2023). През юни и юли журналисти, правозащитници и украинското посолство в България осъдиха изявленията на Момчилова относно медийното отразяване на войната в Украйна като неприемливи и като отричащи или пренебрегващи масовите убийства в Буча (АЕЖ, 2023ж; Gigov, 2023); двама членове на СЕМ (Toncheva, 2023) и група журналисти (Дневник, 2023) поискаха нейната оставка. През декември Народното събрание прие шестата поправка на Конституцията на Република България (Народно събрание, 2023). Според новия член 91б „(1) Народното събрание спазва принципите на откритост, прозрачност, публичност и обосновааност при избора на членове на органи, които изцяло или частично се избират от него, за да гарантира тяхната независимост; (2) Решенията за избор се приемат с мнозинство две трети от всички народни представители, когато това е предвидено със закон“. Новата разпоредба за квалифицирано мнозинство при избора на членове на регулаторни органи има за цел да гарантира по-добра независимост на регулаторните органи като СЕМ, когато това е предвидено в закона. За тази цел е необходимо Законът за радиото и телевизията да бъде изменен по съответния начин. Понастоящем членовете от парламентарната квота на СЕМ се избират от Народното събрание с обикновено мнозинство. Няма напредък по отношение на член 30, раздел 4 от Директива 2018/1808 на ЕС за аудиовизуалните медийни услуги относно гарантирането на подходящи финансови и човешки ресурси за националните регулаторни органи; разпоредбата все още не е транспонирана.

Оценката на риска за показателя **„Обхват на традиционните медии и достъп до интернет“** се покачва от 33% на 58%. Това се дължи на методологически промени, включително промени в източниците на данни. България не достига праговете за нисък риск за покритие на обществените медии (>99% от населението), покритие с широколентов достъп (>98% от населението) и достъп на домакинствата до интернет (>95%), като данните са съответно 97%, 94% и 89% (НСИ, 2023в). Общият пазарен дял на четирите водещи доставчика на интернет услуги в страната е 74%.

Фокус върху цифровата среда

Измеренията, свързани с цифровата среда в областта на основната защита, показват среден риск (64%), като е налице увеличение с 11 процентни пункта. Покачването на риска се дължи на въвеждането в методологията на ММП на нови прагове на нивото на риск относно достъпа до широколентов интернет.

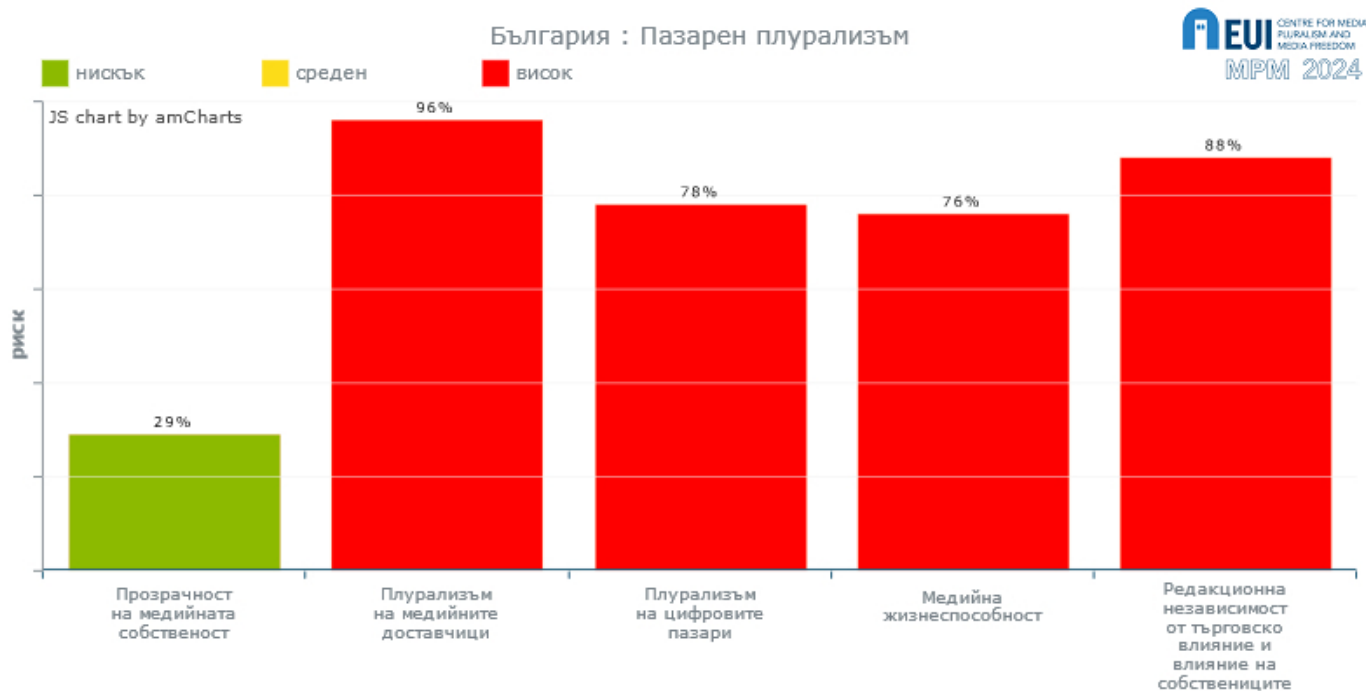
Свободата на изразяване онлайн е гарантирана на същите основания, както и свободата на изразяване по принцип. Държавата не ограничава достъпа до социални медии или други интернет платформи. Законовото блокиране на медийно съдържание е разрешено на основание на Закона за акцизите и данъчните складове (чл. 99) и Закона за хазарта (чл. 17). Съществуват законови разпоредби за неутралност на мрежата (чл. 4-5 от Закона за електронните съобщения), като българските доставчици на интернет услуги управляват трафика в мрежата по прозрачен, безпристрастен и неутрален начин.

Онлайн платформите обаче не са напълно прозрачни по отношение на премахването на съдържание. Според доклада за прозрачност на „Мета“ за периода юли 2022 г. – юни 2023 г. (Meta, 2023) компанията е ограничила „достъпа в България до 1 материал заради предполагаеми нарушения на местните закони“ и „достъпа до 257 материала, които представляват руски държавно контролирани медийни източници, поради наложените от Европейския съюз санкции“. Пълното досие на казусите не е налично. В много от случаите потребителите се оплакват от немотивирани действия на модераторите. Изследване (Антонов и др., 2023: 3) посочва „съмнителната политика на „Фейсбук“ за модерирание на съдържание в България“, която води до заглушаване, сваляне на съдържание и дори до блокиране на акаунти, особено на активисти, подкрепящи Украйна. В края на 2022 г. и началото на 2023 г. споровете относно модерирането на съдържание от страна на „Мета“ в България предизвикаха обществено недоволство.^[11]

Продължават атаките срещу свободата на словото онлайн. Критични онлайн новинарски медии и разследващи журналисти са подложени на „дела шамари“ и на външен натиск от страна на корпорации и бизнес фигури (АКФ, 2023б; Марченко, 2023; Project Oasis, 2023). Проверителите на факти продължават да се сблъскват с онлайн заплахи: през 2023 г. журналисти от платформата Factcheck.bg бяха подложени на онлайн тормоз в социалните медии от членове и поддръжници на проруската политическа партия „Възраждане“ (АЕЖ, 2023з). Освен това има индикации, че комуникацията на журналистите се следи, както показва случаят с журналиста от BIRD Димитър Стоянов, чиято лична комуникация с негов източник беше публикувана от Софийската градска прокуратура.

3.2. Пазарен плурализъм (73% - Висок риск)

Областта „Пазарен плурализъм“ разглежда икономическото измерение на медийния плурализъм, като оценява рисковете, произтичащи от недостатъчната прозрачност на медийната собственост, концентрацията на пазара по отношение на производството и разпространението, устойчивостта на производството на медийно съдържание и влиянието на търговските интереси и на собствеността върху редакцияното съдържание. Обект на оценка са доставчиците на медийно съдържание, като мониторингът включва показателите „Прозрачност на медийната собственост“, „Плурализъм на медийните доставчици“, „Медийна жизнеспособност“, „Редакцияна независимост от търговско влияние и влияние на собствениците“, както и цифровите посредници (с показателя „Плурализъм на цифровите пазари“).

Пазарният плурализъм продължава да бъде една от най-проблематичните области за България, като четири индикатора отбелязват високи нива на риск. В сравнение с ММП2023 регистрираме промени в оценките на четирите високорискови индикатора и спад от 3 процентни пункта в общата оценка на областта. Това отчасти се дължи на някои методологически промени в ММП2024. Друга причина е липсата на данни за много аспекти на медийния пазар, което само по себе си е сериозен риск. Сред останалите трайни проблеми са недостатъчните или неефективни регулаторни и/или саморегулаторни мерки за предотвратяване на концентрацията и за защита на журналистите и редакцияното съдържание от неправомерно търговско влияние.

Индикаторът „Прозрачност на медийната собственост“ е единственият в областта, който е с нисък риск (29%). Както и през предходните години, добрият резултат се дължи на съществуващата правна рамка. Доставчиците на медийни услуги са задължени да декларират данни за собствеността си (Закон за задължителното депозиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги; Закон за радиото и телевизията; Закон за мерките срещу изпирането на пари), включително за крайния си собственик, както и за полученото финансиране, неговия размер и основание, включително данни за субекта, предоставил финансирането (чл. 7а, ал. 3 от Закона за задължителното депозиране на печатни и други произведения). Не всички медии обаче декларират крайния си собственик и източниците на

финансиране съгласно законовите задължения.^[12] В резултат публично достъпната информация за собствеността и финансирането на медиите не е напълно достатъчна. През 2023 г. не са отбелязани значителни подобрения в това отношение.

Показателят **„Плурализъм на медийните доставчици“** е с много висок риск – 96% (88% в предишното издание). Това е най-високият резултат за риск в настоящия мониторинг на медийния плурализъм. Покачването на риска се дължи главно на разширения дефицит на ключови пазарни данни (липсата на ключови данни се оценява като риск сам по себе си в методологията на ММП). Цялостният висок риск се дължи на комбинацията от няколко фактора – липса на данни за пазарните дялове на медиите на базата на всички приходи, липса на конкретни прагове за предотвратяване на висока степен на концентрация на собствеността (в отделните медийни сектори и междусекторно) и високата концентрация на аудиторията в секторите на телевизията и радиото (съответно 81% и 77% на водещите четири групи) (Media Connection, 2024a, 2023). Налице са и индикации за висока пазарна концентрация в аудиовизуалния сектор: общият дял на рекламните приходи на четирите водещи телевизионни групи е 90% (Media Connection, 2024b).

Показателят **„Плурализмът на цифровите пазари“** отчита забележимо намаляване на риска с 14 процентни пункта, въпреки че все още е в диапазона на високия риск (78%). В края на 2023 г. България транспонира две директиви: Директива (ЕС) 2022/2523 на Съвета от 14 декември 2022 г. за гарантиране на глобално минимално равнище на данъчно облагане на многонационалните групи от предприятия и големите национални групи в Съюза и, повече от две години след крайния срок за транспониране, Директива (ЕС) 2019/790 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. относно авторското право и сродните му права в цифровия единен пазар. Тези промени водят до частично подобряване на оценката на риска. Все още няма информация за напредъка в прилагането на директивите. Без промени остава положението по отношение на предотвратяването на концентрацията на собствеността и концентрацията на пазара на онлайн реклама. И в двата случая липсват правила в областта на конкуренцията, които да отчитат спецификите и цифровото развитие на медийния сектор. Действителното ниво на концентрация в сектора на онлайн рекламата е трудно да се проследи поради липсата на достатъчно данни.

Индикаторът **„Медийна жизнеспособност“** е оценен с висок риск от 76% (79% в предишното издание на ММП). Лекият спад на риска се дължи на оценката на условията на труд за журналистите на свободна практика: влошаване в ММП2023 и липса на съществени промени спрямо предходната година, но все още в рамките на неблагоприятни трудови условия, в ММП2024. Оценката на динамиката на приходите от реклама (прогнози на БАКА) показва възходяща тенденция за телевизионния сектор (прогнозен ръст от 5% на нетните приходи от реклама за 2023 г. в сравнение с 2022 г.) и за сектора на радиото (прогнозен ръст от 4%) и низходяща тенденция за сектора на вестниците (прогнозен спад от 10%) (BACA, 2023). Освен това през последните години се наблюдава възходяща тенденция в общите приходи в аудиовизуалния и радиосектора (НСИ, 2023б). Съпоставено с тенденциите за БВП и инфлацията в страната обаче, комплексната оценка показва среден риск за секторите на телевизията и радиото и висок риск за вестникарския сектор. Устойчивостта и жизнеспособността на местните медии продължават да се влошават. Резултатите за България от изследването **„Местни медии за демокрация“** (Spasov et al., 2024) потвърждават тенденциите в сектора на местните медии – спад на ресурсите, свиване рекламния пазар и нездрава зависимост на медиите от местни партии и администрации като източник на средства. В България не се прилагат благоприятни схеми за публична подкрепа в частност за медийния бизнес. Иновациите в редакциите с цел справяне с предизвикателствата на новата цифрова среда остават с ограничен

обхват, като нововъведенията са свързани най-вече с производството на видеосъдържание и подкасти.

Редакционната независимост от търговско влияние и влияние на собствениците е оценена с риск от 88%, което е с 4 процентни пункта по-малко от предишното издание на ММП, като се отчитат промени във въпросника, включващи нови променливи. Четири променливи сочат среден риск. Те се фокусират върху наличието и ефективността на мерки, изискващи: журналистите и/или медиите да не се влияят от търговски интереси; упражняването на журналистическата професия да е несъвместимо с дейности в областта на рекламата; забраната на рекламни материали или други форми на прикрита реклама; ясно разделение между редакционните и търговските дейности в медиите. Въпреки че съществуват такива мерки,^[13] те често се нарушават на практика. Повечето променливи в рамките на индикатора сочат висок риск. Няма механизми за социална защита на журналистите в случай на промяна на собствеността или редакционната линия. Това води до маргинализация и/или оттегляне на критично настроени журналисти. През октомври 2023 г. журналисти масово напуснаха телевизия „Евронюз България“ след структурни и кадрови промени в редакционното ръководство (Филева, 2023). Не съществуват и изрични регулаторни защити, които да гарантират, че решенията за назначаване и освобождаване на главни редактори не са повлияни от търговски интереси. Освен това няма мерки в съответствие с Препоръка 2022/1634 на ЕК от 16 септември 2022 г. относно защитата срещу произволни уволнения или дисциплинарни наказания в случаите, когато журналистите отказват задачи, които според тях противоречат на професионалните стандарти. В много случаи, включително и при водещи медийни компании, собствениците на медии имат интереси и дейности в немедийни бизнеси (финансиране и инвестиции в различни бизнес сектори, телекомуникации, недвижими имоти и др.). Това води до липса на критично отразяване на немедийния бизнес на медийните собственици. Като цяло рискът за редакционната независимост остава висок, като продължават системните практики на собственици на медии и други търговски субекти да оказват влияние върху редакционното съдържание.

Фокус върху цифровата среда

Цифровите променливи в областта на пазарния плурализъм са със среден риск от 62%. Мониторингът потвърждава наблюденията от предишното издание на ММП. Въпреки че цифровите новинарски медии са задължени да оповестяват данни за собствеността си (Закон за задължителното депозиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги; Закон за мерките срещу изпирането на пари), все още има много онлайн издания, които нито декларират собствеността си, нито публикуват съответната информация на уебсайта си. Това е особено характерно за анонимни уебсайтове, разпространяващи дезинформация.^[14] За пореден път точното ниво на пазарна концентрация в сектора на онлайн медиите и динамиката на приходите в цифровите новинарски медии не могат да бъдат оценени поради липса на данни. В резултат не може да се направи точна оценка и на икономическата устойчивост на цифровите медии. На този фон иновациите в сектора остават в ограничен мащаб. Опитите на медиите да разширят обхвата и портфолиото си са свързани главно с производството на видеоклипове и разпространението на съдържание в каналите на социалните медии.

3.3. Политическа независимост (64% - Среден риск)

Индикаторите за политическа независимост оценяват наличието и ефективността на регулаторни и саморегулаторни гаранции срещу политически пристрастия и политически влияния върху производството, разпространението и достъпа до новини. По-конкретно тази област цели да даде оценка на влиянието на държавата и по-общо на политическата власт върху функционирането на медийния пазар и независимостта на обществените медии. Освен това областта "Политическа независимост" разглежда съществуването и ефективността на (само)регулацията при осигуряването на редакционна независимост и достъп до плуралистична политическа информация и разнообразни гледни точки, особено по време на изборни периоди.

Общият резултат в областта на политическата независимост е 64%, което показва среден риск, макар и много близо до зоната на високия риск. Показателите с най-висок риск са: „Независимост на обществените медии“, „Редакционна автономност“ и „Държавно регулиране на ресурсите и подкрепа за медийния сектор“. Липсата на подобрения при тези показатели продължава да буди безпокойство. С най-малко проблеми е свързано отразяването на предизборни кампании.

Показателят „**Политическа независимост на медиите**“ сочи среден риск от 50%, което е с 8 процентни пункта повече в сравнение с предишния ММП. Общата картина остава непроменена. Лекото увеличение на риска се дължи на разширения обхват на оценката относно гаранциите за независимост на информационните агенции от политическо влияние: Българската телеграфна агенция (БТА) е единствената агенция, за която са налице законови гаранции (съгласно Закона за БТА), докато за частните информационни агенции подобни гаранции отсъстват, което говори за правен дефицит. Българските закони не забраняват изрично на политици и партии да притежават аудиовизуални медии. Сред телевизиите, свързани с партии, са „Алфа“, 7/8 ТВ и БСТВ.^[15] Законът предвижда свобода на доставчиците на медийни услуги и тяхната редакционна дейност от политическа намеса,^[16] както и широки ограничения, не тясно специфични за сектора, срещу конфликт на интереси.^[17] На практика обаче медийната среда в България все още не разполага с адекватна защита срещу конфликт на интереси (Dzhambazova, 2022: 28; RSF, 2023b). През 2023 г. нямаше значителни подобрения в това отношение. Политическото влияние върху редакционната

независимост засяга всички медийни сектори (телевизия, радио, печат и онлайн издания). Особено значим през 2023 г. е случаят с Антон Хекимян, директор на отдел „Новини, актуални предавания и спорт“ в bTV до 23 септември 2023 г. (bTV, 2023a). На 25 септември 2023 г. ГЕРБ, водещата партия в страната, изненадващо издигна Хекимян като свой кандидат за кмет на столицата София. Експерти и журналисти изтълковаха кандидатурата на Хекимян като знак за политическо влияние в медиите, поставяйки под въпрос отношенията между ГЕРБ и bTV през годините и границите между медиите и властта (напр. Василева, 2023; Паунова, 2023). В спешни мерки за поправяне на репутационните щети „Би Ти Ви Медиа Груп“ представи публично изявление, в което изтъкна готовността си да отразява новините безпристрастно и обективно и да използва услугите на външна агенция, която да следи за обективността на отразяването на новините по време на предизборната кампания (bTV, 2023b). През април 2023 г. телевизията на БСП, БСТВ, временно преустанови излъчването си с мотива, че извършва промени в студиата си, и продължи да излъчва в своя канал в „Ютюб“. През януари 2024 г. други медии съобщиха, че БСП е взела решение, макар и не официално потвърдено, за окончателно прекратяване на дейността на БСТВ поради финансови затруднения (24 часа, 2024).

Както и през предходните години, оценката на риска за показателя **„Редакционна автономност“** е 75%, висок риск, без значителни положителни промени през 2023 г. Не съществуват общи регулаторни гаранции за редакционна автономност при назначаването и освобождаването на главни редактори. Етичният кодекс на българските медии предвижда мерки за редакционна независимост от политическа намеса. Съществуват и вътрешни етични кодекси в обществените медии и в някои от големите частни медии. На практика обаче саморегулацията остава недостатъчна и неефективна, за да гарантира истинска редакционна независимост, а политическото влияние продължава да бъде постоянен проблем.

Както и в предишното издание на ММП, показателят **„Аудиовизуални медии, онлайн платформи и избори“** е с най-нисък риск – 27%. Правната рамка (Изборният кодекс) предвижда: достъп до ефирно време в обществените медии и частни канали за политическите кандидати по време на предизборни кампании; закупуване на реклама и участие в платени медийни формати от страна на участниците по време на кампаниите; обозначаване на платеното политическо съдържание по време на кампания с цел информиране на обществеността, че съобщението е платена политическа реклама. Законът до голяма степен се прилага ефективно. Освен това държавата предоставя финансови средства за медийни пакети в размер на 40 000 лв. на партии и коалиции, които нямат право на държавна субсидия по Закона за политическите партии. Това позволява на малките партии да участват в платени медийни формати и да имат по-голяма видимост по време на кампанията. През последните няколко години обаче се появиха критики, че с медийните пакети, финансирани от държавата, понякога се злоупотребява от политически актьори, които пренасочват държавни средства към медии, обикновено уебсайтове, със съмнителна репутация и/или контролирани от съответния политически актьор (ИРПС, 2023a). На този фон медийното отразяване на предизборните кампании на практика включва смесени практики. През 2023 г. в България се състояха две предизборни кампании: предсрочни парламентарни избори на 2 април и местни избори на 29 октомври (втори тур на 5 ноември). Според мониторинговите доклади за предсрочните парламентарни избори БНТ и Българското национално радио (БНР) са действали в съответствие със закона (OSCE, 2023: 19), изпълнявайки задълженията си на доставчици на обществени услуги и спазвайки принципите на равнопоставеност и безпристрастност (CEM, 2023b: 17, 25, 63–64). В същото време има ясни критики по отношение на законовите ограничения и други практики: ограничена редакционна свобода на БНТ и БНР поради строгите изисквания към тях (OSCE, 2023: 19); участие на журналисти в подготовката на платени агитационни материали на политически

партии, което ОССЕ определя като „омаловажаване на журналистическата професия, практика, която не се насърчава от международните професионални норми“ (ibid.: 19–20); реч на омразата и нарушаване на добрите нрави от „по-малки и несистемни партии“, които „използват пълноценно времето за свободни предизборни форми/дебати в програмите на доставчиците на обществени медийни услуги“ (СЕМ, 2023б: 3–4, 160). Що се отнася до отразяването на изборите в търговските медии, наблюденията потвърждават тенденцията от предходните години – по-балансирано отразяване от страна на водещите частни аудиовизуални канали (СЕМ, 2023б; OSCE, 2023: 20) на фона на продължаващи примери за едностранчива журналистика в по-малките телевизионни канали (партийни телевизионни канали като 7/8 ТВ, БСТВ и „Алфа“, но също и някои политематични доставчици на медийни услуги) (СЕМ, 2023б: 160–1).

В допълнение, извън предизборните кампании, през последните няколко години журналисти, експерти, граждански организации и др. многократно критикуват управлението и практиките на отразяване в информационните програми на БНТ. Критични твърдения бяха отправени и през 2023 г. (напр. Клинклин, 2023). През 2023 г., както и през 2022 г., отразяването на войната в Украйна от БНТ и БНР предизвика смесени реакции, включително от членове на СЕМ (СЕМ, 2023в). Обект на конкретно безпокойство заради тенденциозно представяне на политически гледни точки, включително разпространение на проруска пропаганда, е предаването „Политическо НЕкоректно“ по водещия канал на БНР „Хоризонт“^[18].

Индикаторът „**Държавно регулиране на ресурси и подкрепа за медийния сектор**“ е с висок риск – 75% (увеличение с 12 процентни пункта). Покачването на риска се дължи на корекция в променливите относно справедливите и прозрачни правила за разпределение на преки и непреки субсидии за медиите: в случая на България няма такива субсидии за медии, различни от обществените, и следователно няма правила за разпределение. Законодателството за разпределение на радиочестотния спектър формално се прилага ефективно. Понастоящем съществува един национален частен мултиплекс, който излъчва малък брой програми, а липсата на конкуренция води до високи цени за разпространение на телевизия чрез него. Според Комисията за регулиране на съобщенията (КРС, 2022: 24) „в България [...] се наблюдава продължаваща тенденция на намаляване използването на цифрова наземна телевизия“ и „не е налице интерес от страна на бизнеса за осъществяване на дейност по предоставяне на услуги за наземно радиоразпръскване на телевизионни програми“. Разпределението на държавна реклама продължава да бъде сериозен проблем. През 2023 г. бяха проведени заседания на Съвета по прилагане на Националния координационен механизъм за върховенство на правото и на новосъздадената експертна работна група за медийна среда и достъп до информация към този съвет (Министерство на правосъдието, 2023). Експертната група разгледа въпроса за прозрачността на държавната реклама и обърна внимание на две проблемни изключения. Следвайки изключението, предвидено в Директива 2014/24/ЕС за обществените поръчки, чл. 13, ал. 1, т. 5 от Закона за обществените поръчки предвижда, че законът не се прилага при поръчки за закупуване на програмно време или осигуряване на предавания, които се възлагат на доставчици на медийни услуги. Освен това през 2023 г. беше приета нова разпоредба в Закона за туризма (чл. 6а, ал. 1), която гласи, че министърът на туризма не прилага разпоредбите на Закона за обществените поръчки в случаите, в които рекламата се изпълнява чрез директно възлагане към дружества от актуалния списък на определените много големи онлайн платформи или много големи онлайн търсачки. Чл. 6а, ал. 3 от Закона за туризма задължава министъра на туризма да публикува ежемесечно на интернет страницата на министерството справка с информация за изразходваните средства, както и за ефективността на рекламата съгласно данните за ефективност, предоставени от платформите или

търсачките. На практика липсата на адекватна правна рамка за прозрачност при разпределянето на държавната реклама продължава да оказва отрицателно въздействие върху медийния сектор, особено върху местните и регионалните медии (Spassov et al., 2024: 26–27).

Показателят **„Независимост на обществените медии“** запазва резултата си от 94%, което е много висок риск. Общата картина показва липса на положително развитие по отношение на опасенията, посочени в предишните доклади на ММП. Процедурата и изискванията за избор на генерални директори на обществените медии не гарантират независимост от властта или друго политическо влияние. Сегашният генерален директор на БНТ Емил Кошлуков е на поста за неопределен период от време, след като СЕМ не успя да избере нов генерален директор през 2022 г. Ситуацията продължава да предизвиква критични реакции, насочени както към ръководството на БНТ, така и към СЕМ. Липсва и напредък по приемането на измененията в Закона за радиото и телевизията, насочени към укрепване на независимостта на обществените медии и подобряване на механизма за финансирането им. Законопроектът за изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията, който беше разработен през 2020 г.^[19] с цел привеждане на закона в съответствие със Съобщението на Комисията относно прилагане на правилата за държавните помощи по отношение на обществената услуга радио- и телевизионно разпространение от 2009 г., беше включен в законодателната програма на правителството за 2023 г., но все още не е разгледан.

Фокус върху цифровата среда

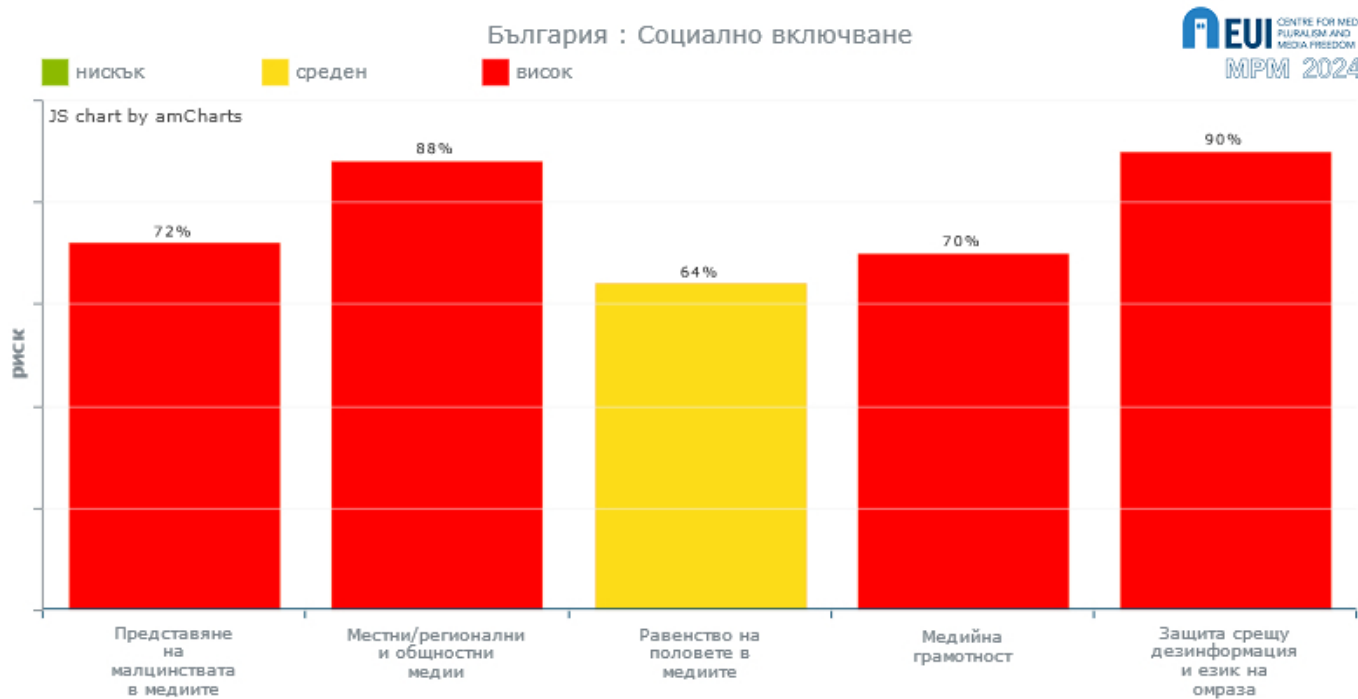
Средната оценка на риска на променливите за цифровата среда в областта на политическата независимост е 70% (висок риск). Както и през предходните години, политическият контрол върху водещите онлайн медии е трудно доказуем. Продължава тенденцията на положително отразяване на политици от водещи местни и национални новинарски сайтове, свързани с въпросните политици или техните семейства.^[20]

Освен това, според изследване на Центъра за изследване на демокрацията (CSD, 2023), популярният новинарски сайт blitz.bg е сред водещите прокремълски онлайн издания в Югоизточна Европа, които „продължават да покриват балканския цифров пейзаж с постоянен поток от дезинформация и други видове пропаганда“ и които са „синхронизирани с опорните точки на Кремъл и действат като негови локални говорители, без да са известни каквито и да било инвестиции на ресурси или пряка собственост от Москва“. Сред онлайн медиите с по-малък обхват също има издания, свързани с политически субекти.^[21]

Правните разпоредби в Изборния кодекс относно прозрачността на платеното политическо съдържание в онлайн медиите по време на предизборни кампании не обхващат онлайн платформите. На практика „Фейсбук“, водещата социална мрежа в страната за политическа агитация, предоставя информация за рекламните разходи на политическите партии. Това позволява на гражданските организации и медиите да отразяват разходите, макар че в някои случаи идентифицирането на кандидатите и партиите е затруднено (ИРПС, 2023б). Като цяло няма достатъчно информация за всички онлайн платформи, които разпространяват политическа реклама. Тъй като политическите партии и кандидатите не са задължени да предоставят на уебсайтовете си информация за разходите и критериите за насочване на дейностите в социалните медии, те не предоставят такава информация. Централната изборителна комисия и Комисията за защита на личните данни предприемат мерки за защита на личните данни на физическите лица в контекста на изборите (CEC&CPDP, 2021). Според закона субсидията от държавния бюджет за БНТ и БНР се определя на базата на норматив за час програма,^[22] без да се отчита мисията им за предоставяне на обществени услуги онлайн.

3.4. Социално включване (77% - Висок риск)

Областта „Социално включване“ се фокусира върху достъпа до медиите на определени групи от обществото: малцинства, местни и регионални общности, жени и хора с увреждания. Тази област разглежда и медийната грамотност в страната, включително цифровите умения на населението като цяло. Тя също така обхваща и нови предизвикателства, произтичащи от използването на цифровите технологии и свързани със защитата срещу дезинформацията и езика на омраза.

Общото ниво на риск в областта „Социално включване“ продължава да се повишава и в настоящото издание на ММП това е областта с най-висок риск: 77% (73% в предишното издание). Въпреки че резултатите не са напълно съпоставими поради няколко промени във въпросника (обединяване на променливи и въвеждане на нови), съществуват постоянни проблеми, водещи до високия риск в областта. Дезинформацията е широко разпространена, а медийната грамотност в страната се нуждае от сериозно подобряване. Състоянието на местните и регионалните медии е много проблематично. Медийното отразяване на малцинствените групи има недостатъци, а половете често са представяни дисбалансирано.

Индикаторът „**Представяне на малцинствата в медиите**“ отчита висок риск – 72%, което е с 5 процентни пункта повече в сравнение с миналогодишната оценка. Лекото увеличение на риска се дължи на включения нов въпрос за наличието на цялостна политика за многообразието в обществените медии. Българските обществени медии имат само частични саморегулаторни принципи в това отношение, като се обхваща по-скоро програмното съдържание, отколкото кадровите въпроси: общи принципи за борба с дискриминацията, свързани с уважението към личността (БНТ, 2019), защита на уязвими групи и особено деца (БНР, 2019: 1), както и отчитане на културното, религиозното, етническото и друго разнообразие в страната при производството на съдържание (БНР, 2022а: 2–3). На този фон, в контекста на българските радио- и телевизионни практики през 2023 г. БНТ и БНР продължават да отразяват малцинствата относително най-адекватно: „сравнително толерантно“ с критични нотки главно по темите за етническия вот на турското малцинство и купуването и продаването на ромски гласове (Кирилов, 2023). Извадков мониторинг на онлайн съдържанието на БНТ и БНР показва, че обществените медии са предимно

неутрални по отношение на отразяването на малцинствени групи (Инджов, 2023: 36–37). БНТ излъчва ежедневни 9-минутни новинарски емисии на турски език по водещия си канал БНТ1. От юни 2023 г. БНТ излъчва на своя уебсайт и ежедневни 9-минутни новинарски емисии на украински език. Като цяло обаче културното и малцинственото многообразие в страната не е обхванато изцяло и в достатъчна степен от обществените медии. В същото време в търговските телевизионни и радио канали се наблюдават по-сериозни дефицити. Достъпът на малцинства до ефирно време във водещите частни медии изобщо не е пропорционален на числеността на съответното малцинство в страната. Изследване на медийното отразяване на малцинства и уязвими групи показва, че медийният фокус е най-вече към мигранти от Близкия изток и Северна Африка (62,92% от 739 идентифицирани новини в онлайн съдържанието на 13 медии), следвани от роми (13,4%) и ЛГБТИ хора (12,04%) (Инджов, 2023: 8). През 2023 г. е налице значителен спад в медийния интерес към темата за украинските бежанци в България. Освен това, въпреки че съществуват законови разпоредби за услуги за достъп на хора с увреждания^[23] и през последните три години е налице положително развитие, както установяваме в предишни доклади на ММП, на практика все още има значителни дефицити по отношение на достъпа на хора с увреждания до медийно съдържание. Доставчиците на медийни услуги трябва да увеличат обема на достъпно съдържание за хора с увреден слух (СЕМ, 2022: 13), особено съдържанието със субтитри (Чопарова, 2023).

Оценката на риска за показателя **„Местни/регионални и общностни медии“** е 88% (75% в предишното издание на ММП). Увеличението с 13 процентни пункта на средния риск отразява промени в методологията и по-специално въвеждането на нова променлива за реалното или потенциално наличие на така наречените „новинарски пустини“, която показва висок риск за България. Съществуват законови разпоредби,^[24] според които Съветът за електронни медии издава индивидуални лицензии за радио- и телевизионно излъчване за национални и регионални програмни услуги, но няма законови разпоредби за резервиране на честоти или правила за задължително разпространяване (must carry) на регионални и местни медии. Не съществуват законови разпоредби за лицензирането или функционирането на общностни медии. Като цяло състоянието на местните и регионалните медии в България продължава да се влошава. Резултатите за България от изследването „Местни медии за демокрация“ (Spasov et al., 2024) потвърждават най-притеснителните тенденции: до голяма степен неустойчив местен и регионален медиен пазар и широко разпространени икономически и политически зависимости, водещи до автоцензура. Селските райони са слабо обслужвани по отношение на достъпа до местни новини, а медийната среда в градските райони е силно фрагментирана, като през последните пет години броят на регионалните вестници намалява; Североизточен район е районът с най-малък брой местни и регионални медии в страната (пак там). На този фон държавата не подкрепя местни и регионални медии, различни от обществените, със субсидии или други мерки. БНТ, БНР и БТА разполагат с мрежи от кореспонденти в цялата страна. Приносът на регионалните центрове на БНТ към програмните услуги на оператора обаче остава периферен и много ограничен. В резултат на всички инфраструктурни и редакционни предизвикателства в сектора „съдържанието на местните и регионални медии не отговаря в достатъчна степен на критичните информационни нужди на местните общности“ (пак там: 28).

Оценката на риска за показателя **„Равенство на половете в медиите“** остава непроменена (64%). Въпреки че в БНТ и БНР съществуват фрагментирани общи изисквания за антидискриминационно съдържание и практики,^[25] обществените медии все още не разполагат с цялостна политика за равенство между половете, която да обхваща както балансираното представяне на жените в медийното производство, така и в медийното съдържание. На практика, въпреки че жените са добре представени сред кадрите на обществените медии, средният дял на жените в управителните съвети

на двете обществени медии показва висок риск. Ситуацията е по-балансирана в частния телевизионен сектор, където повече жени заемат висши ръководни постове. Делът на жените (38%) сред главните редактори във водещите новинарски медии в страната показва среден риск. Както и през предходните години, отразяването на жени в съдържанието на новините и актуалните предавания е нееднозначно. Жените са представяни в медиите както като професионалисти, така и по стереотипен начин. Дисбалансът между половете се вижда конкретно при отразяването на политически теми. Водещите медии продължават да канят по-често мъже експерти да коментират политически въпроси, отколкото жени експерти. Въпреки че може да не става въпрос за умишлена дискриминация, това е системна практика. Мониторинговият доклад на СЕМ (2023б) за медийното отразяване на кампанията за парламентарните избори през април 2023 г. показва, че 74% от коментиращите експерти са мъже, докато жените експерти са 26%.^[26]

Показателят **„Медийна грамотност“** отново е с висок риск от 70%. България е на последно място сред страните от ЕС в Индекса за медийната грамотност за 2023 г. (Lessenski, 2023). Според експерта по медийна грамотност Иглика Иванова (2023) сред положителните стъпки през 2023 г. са: включването на медийната грамотност в управленската програма на правителството до края на 2024 г. (Министерски съвет, 2023); подписването на меморандум, иницииран от Коалицията за медийна грамотност, Съвета за електронни медии и Министерството на културата, с участието на Асоциацията на българските радио- и телевизионни оператори – АББРО; проведена от СЕМ кръгла маса със заинтересовани страни в областта на медийната грамотност. В същото време Иванова обръща внимание на факта, че в условията на смени в изпълнителната власт и недостатъчен капацитет на публичната администрация, изготвянето на национална политика за медийна грамотност не е напреднало през 2023 г. Кристина Христова (2023), председател на Коалицията за медийна грамотност, обобщава, че „медийната грамотност на държавно ниво до момента присъства единствено като част от стратегически документи и не са предприети реални стъпки за прилагане на практика на въпросните документи“. Включването на медийната грамотност в задължителното образование продължава да е много ограничено и недостатъчно. Обучение по медийна грамотност за учители се осигурява основно от Коалицията за медийна грамотност (Иванова, 2023; Христова, 2023). Неформалното образование по медийна грамотност се осъществява от редица граждански организации, но все още по неустойчив начин, на проектен принцип. Сред целевите групи на проектите за медийна грамотност са деца, младежи, ученици, възрастни хора, лидери в малки общности, родители, както и здравни медиатори, които работят с малцинствени групи (Христова, 2023). „Осигуряването на възможност за работещи, незаети, безработни и пенсионери да се обучават по медийна грамотност не е предвидено в нито една от областите на политики на изпълнителната власт“, заявява Иглика Иванова. Като добра практика може да се посочи обучението на държавни служители в централната и местната администрация по дигитална компетентност и капацитет за справяне с дезинформацията, провеждано от Института по публична администрация (ИПА, 2023: 97). Уязвимите групи до голяма степен са извън обхвата на инициативите за медийна грамотност. Въпреки усилията на гражданския сектор, като цяло дейностите за медийна грамотност са недостатъчни и нивото на медийна грамотност в страната остава ниско.

Индикаторът **„Защита срещу дезинформация и език на омраза“** отново е с висок риск – 90%. Съществуват разпоредби за саморегулация срещу невярна и неточна информация (Етичен кодекс на българските медии). Сътрудничеството между различните заинтересовани страни за справяне с дезинформацията е в начален етап. Българската коалиция срещу дезинформацията, създадена през 2022 г., досега функционира по-скоро формално и рядко инициира значими съвместни инициативи. Съгласно чл. 13.2.26 от Програмата за управление на Република България юни 2023 г. – декември

2024 г., борбата с дезинформацията е приоритет „предвид пряката ѝ и непосредствена значимост за националната сигурност“ (Министерски съвет, 2023). На този фон България е определена като „най-уязвима на дезинформация сред страните в ЕС“ въз основа на резултатите от Индекса за медийна грамотност 2023 (ИООС, 2023). Съществуват професионални инициативи за проверка на фактите, но тяхното въздействие все още е ограничено. Factcheck.bg, независима платформа, посветена единствено на проверката на факти, е прозрачна относно финансирането си; други дейности за проверка на факти се изпълняват в рамките на отделни медии и се финансират от самите медии и/или от проекти, като финансирането на проектен принцип обикновено е прозрачно (Ковачева, 2023; Георгиева, 2023). Инициативите за мониторинг и изследване на дезинформацията^[27] все още са недостатъчни предвид ниското ниво на медийна грамотност в България и високата уязвимост към дезинформация. Хибридните атаки на Кремъл в Югоизточна Европа, действията на български политици и социалните медии допринасят за широкото разпространение на дезинформацията (CSD, 2023; Ковачева, 2023; Георгиева, 2023). Правната рамка^[28] за борба с речта на омразата е неефективна, а саморегулацията и модерирването на онлайн съдържанието не могат да се справят с всички случаи на обиден език. Защитата срещу речта на омразата на практика все още не води до положителни резултати. Дезинформацията и речта на омразата продължават да оказват негативно влияние върху общественения дебат и да предизвикват социална поляризация.

Фокус върху цифровата среда

Както и в предишното издание на ММП, променливите, свързани с цифровата среда в областта на социалното включване са с много висок риск (94%) поради комбинацията от ниска медийна грамотност, неефективно противодействие на дезинформацията и речта на омразата и по-нисък от средния за ЕС процент от населението с основни или над основните общи цифрови умения.

4. Заключение

Резултатите от ММП2024 показват значителни рискове за медийния плурализъм в България. В две от четирите области се забелязва висок риск: „Социално включване“ и „Пазарен плурализъм“. Областта „Политическа независимост“ тази година е в зоната на средния риск заедно с областта „Основна защита“. В същото време някои ключови показатели в областта „Политическа независимост“ – „Независимост на обществените медии“, „Редакционна автономност“ и „Държавно регулиране на ресурси и подкрепа за медийния сектор“ – остават силно проблематични. Предвид тези съображения може да се заключи, че в сравнение с ММП2022 и ММП2023 цялостното състояние на медийния плурализъм в ММП2024 не сочи значителни подобрения. Въпреки че през 2023 г. имаше законодателни промени, все още има нужда от по-прецизно преразглеждане на медийното законодателство и по-добри гаранции на практика за жизнена и независима медийна среда.

Най-високите нива на риск по индикатори са идентифицирани по отношение на плурализма на медийните доставчици (96%), независимостта на обществените медии (94%) и защитата срещу дезинформация и език на омраза (90%). Тези изключително високи нива на риск са тясно свързани с проблеми в няколко други сфери: редакционната независимост от търговско влияние и влияние на собствениците (88%), местни/регионални и общностни медии (88%), плурализъм на цифровите пазари (78%) и др. Идентифицираните рискове засягат основни области на функционирането на медиите – от независимостта и физическата и цифровата безопасност на журналистите до борбата с дезинформацията и дългосрочната устойчивост. Проблемните аспекти обхващат както традиционните медии, така и онлайн средата.

В този контекст намаляването на рисковете за медийния плурализъм е въпрос на политическа воля, като трябва се вземат предвид както националните особености, така и общата рамка на инициативите и политиките на ЕС в областта на медиите, в съчетание с по-ефективна саморегулация.

В областта на **основната защита** насърчаването на положително развитие може да се постигне чрез мерки като:

- Информационна кампания за запознаване на медиите и обществеността с новоприетия Европейски законодателен акт за свободата на медиите (EMFA) и, където е необходимо, актуализиране на националното законодателство с принципите на регламента.
- Насърчаване на правни и институционални мерки за по-добра професионална защита (включително физическа и онлайн сигурност) и условия на труд на журналистите (от страна на граждански организации, професионални организации и заинтересовани страни в медийната сфера).
- Подобряване на законодателството относно състава, функциите и ефективността на Съвета за електронни медии, националния медиен орган, чрез въвеждане на ефективни мерки за неговата независимост, включително изменения на Закона за радиото и телевизията в съответствие с новоприетия член 91б от Конституцията.
- Стартиране на информационна кампания в подкрепа на приемането на Директивата срещу стратегическите съдебни дела срещу публичното участие (SLAPP) и подготовка за незабавното

и транспониране и прилагане.

- Ефективно прилагане на Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения.
- Ефективно прилагане на новотранспонираната Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно отворените данни и повторното използване на информацията от обществеността (Директива за отворените данни).
- По-добро прилагане на практика на съществуващото национално и европейско медийно законодателство.

В областта на **пазарния плурализъм**:

- Въвеждане на критерии за медиен плурализъм в съответствие със задълженията, предвидени в EMFA.
- Постоянен и устойчив мониторинг на влиянието на рекламодателите и собствениците на медии върху редакционното съдържание, както офлайн, така и онлайн, за да се предотврати търговската намеса в медиите (извършван от граждански организации и чрез въвеждане на мерки за саморегулация).

В областта на **политическата независимост**:

- По-нататъшна преоценка на Закона за радиото и телевизията по отношение на независимостта, правомощията, финансирането и управлението на обществената услуга за радиоразпръскване в съответствие с изискванията на Съобщението на Комисията относно прилагане на правилата за държавните помощи по отношение на обществената услуга радио- и телевизионно разпространение, прието на 2 юли 2009 г., ОВ С 257 от 27 октомври 2009 г.
- Последователно прилагане на принципите, предвидени в EMFA, за справедливо разпределение на публичните средства/държавната реклама в медиите.
- Ефективна подкрепа за мерки и механизми за повишаване на редакционната независимост (чрез сътрудничество между граждански организации и професионални журналистически организации).

В областта на **социалното включване**:

- Преоценка на обществената мисия на всички обществени медийни услуги с цел по-добро отразяване на културното и общественото многообразие в страната в съответствие с предложенията, изложени в Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията 102-01-16 (внесен от Министерския съвет в Народното събрание на 23 февруари 2021 г.).

- Допълнителни стъпки за по-ефективно прилагане на достъпа до медийно съдържание за хора с увреждания (субтитриране, жестов език и аудиоописания) в съответствие със съответните изменения на Закона за радиото и телевизията.
- Въвеждане на политики за подкрепа на регионалните и местните медии по отношение на тяхната финансова устойчивост, разпространение, политическа и икономическа независимост (реализирани от страна на правителството, местните власти, граждански организации).
- По-нататъшни стъпки за ефективно включване на обучението по медийна грамотност в училищната програма на национално ниво, насърчаване на обучението по медийна грамотност през целия живот и провеждане на дейности по медийна грамотност за уязвими групи.

В заключение, както във всички предишни издания на ММП, подчертаваме необходимостта от актуални, надеждни и достъпни данни за медийния пазар (пазарни дялове на собствениците във всички медийни сектори, данни за тиражите и разпространението, данни за потреблението и концентрацията на онлайн медиите и др.). Такива данни биха могли да бъдат предоставяни от прозрачни и безпристрастни държавни, частни или неправителствени институции, за да се гарантира възможно най-прецизен мониторинг и оценка на медийния плурализъм в България.

5. Бележки

- [1] В хода на финализирането на доклада политическата ситуация в България се промени: ротацията на кабинета се провали, беше сформирано служебно правителство и насрочени нови предсрочни парламентарни избори за 9 юни 2024 г.
- [2] Чл. 39–41 от Конституцията; чл. 11 от Закона за радиото и телевизията.
- [3] Делото „Жаблянов срещу България“ е относно отстраняването на Валери Жаблянов от поста заместник-председател на парламента през 2018 г. заради изказвания и поведение, оправдаващи репресиите на комунистическия режим.
- [4] Делото „Местан срещу България“ е относно налагането на административна глоба на Лютви Местан, кандидат за депутат по време на парламентарните избори през 2013 г., за нарушение на Изборния кодекс поради използване на неофициален език (турски) на публично събитие в рамките на предизборната кампания.
- [5] Преди измененията, обнародвани през август 2023 г., Наказателният кодекс предвиждаше по-висока глоба за обида на държавни служители и обществени фигури, отколкото за обида на други лица. През 2023 г. чл. 148, ал. 1, т. 3 от Наказателния кодекс беше отменен.
- [6] Чл. 41 от Конституцията; чл. 1 от Закона за достъп до обществена информация; чл. 10 от Закона за радиото и телевизията..
- [7] Чл. 40–41 от Закона за достъп до обществена информация.
- [8] Чл. 41 от Конституцията; Закон за защита на класифицираната информация; Закон за защита на личните данни и някои секторни закони.
- [9] Чл. 15 от Закона за радиото и телевизията; чл. 19 от Закона за достъп до обществена информация.
- [10] Сред условията на работа, критикувани от репортерите (АЕЖ, 2023е), са: нестабилно интернет покритие, недостатъчно добре оборудвано работно пространство, трудности при отразяването на дискусиите в пленарната зала, забранен достъп на журналисти до кулоарите на парламента.
- [11] Медийни разследвания съобщиха за таен проект за тенденциозно модерирание на проруско съдържание в България (Чобанов, 2023). През януари 2023 г. в Народното събрание се проведе публично изслушване на представители на „Мета“ и „Телъс Интърнешънъл България“, фирмата подизпълнител, предоставяща услуги за модерирание на съдържанието на „Фейсбук“ в България. Впоследствие беше съобщено, че в крайна сметка „Мета“ е прекратила договора си с „Телъс Интърнешънъл България“ (BNR, 2023).
- [12] Мониторинг, осъществен от националния екип за целите на ММП, на данните, публикувани в публичния регистър към Министерството на културата (2023).
- [13] Чл. 11, 75 и 80 от Закона за радиото и телевизията; чл. 3.1–3.4 от Етичния кодекс на българските медии; чл. 68 от Закона за защита на потребителите.
- [14] Мониторинг на уебсайтове на цифрови новинарски медии, извършен от българския национален екип за целите на ММП.
- [15] Телевизия „Алфа“ е собственост на фондация „Алфа 2018“ с краен собственик Волен Сидеров, лидер на партия „Атака“; действителен собственик на 7/8 ТВ е Станислав Трифонов, лидер на партия ИТН; БСТВ е свързана с БСП.
- [16] Чл. 5 от Закона за радиото и телевизията.
- [17] Чл. 9 от Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси.
- [18] В специализирания мониторингов доклад на СЕМ за съдържанието на предаването за периода 5 ноември 2022 г. – 29 януари 2023 г. се посочва наличието на едностранчиви коментари по

някои вътрешнополитически въпроси, като коментарите „създават усещане за пропагандни внушения“ (СЕМ, 2023г: 45). В специализирания мониторингов доклад на СЕМ за друго предаване по програма „Хоризонт“ на БНР – „12 плюс 3“ – за периода 12 декември 2022 г. – 12 януари 2023 г. се посочва наличието на цялостен плурализъм на мненията с някои изключения (СЕМ, 2023д: 42). Цитираните изключения засягат теми от значение за ЕС: забраната за износ от петролната рафинерия „Лукойл“; санкциите срещу Русия и българо-руските отношения; референдум срещу присъединяването на България към еврозоната.

- [19] Законопроект за изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията 102-01-16, внесен от Министерски съвет в Народното събрание на 23 февруари 2021 г.
- [20] Мониторинг на националния екип за целите на ММП.
- [21] Информацията беше потвърдена в рамките на експертната група.
- [22] Чл. 70, ал. 4 от Закона за радиото и телевизията.
- [23] Закон за хората с увреждания; чл. 49 от Закона за електронните съобщения; чл. 8а от Закона за радиото и телевизията.
- [24] Чл. 32 от Закона за радиото и телевизията.
- [25] Чл. 10 от Закона за радиото и телевизията; чл. 5, ал. 1 от Етичния кодекс на работниците и служителите в Българската национална телевизия (БНТ, 2019); чл. 4 от Правилника за структурата и дейността на Обществения съвет (БНТ, 2018); чл. 2 от Етичния кодекс на служителите в Българското национално радио (БНР, 2019); чл. 15.6 от Редакционните стандарти на БНР (БНР, 2022б).
- [26] Вторична обработка на данните, представени в СЕМ (2023б), от националния екип за България. Обхватът на наблюдаваните медии обхваща обществени и търговски радио- и телевизионни оператори, както и аудио- и аудиовизуално съдържание, публикувано от онлайн медии, вписани като доставчици на нелинейни медийни услуги в Публичния регистър на СЕМ.
- [27] Например Българо-румънската обсерватория за дигитални медии – БРОД (BROD, 2023), Институтът „Големи данни в полза на интелигентното общество“ към Софийския университет – ГЕЙТ (GATE, 2023), проектът „Изграждане на устойчиво общество за защита на демократичния дебат в Югоизточна Европа“ (FENCE, 2023), изследователски проекти, провеждани от Центъра за изследване на демокрацията (CSD, 2023) и Фондацията за хуманитарни и социални изследвания – София (ФХСИ, 2024).
- [28] Чл. 162 от Наказателния кодекс; чл. 10 от Закона за радиото и телевизията; Закон за защита от дискриминация.

6. Източници

АЕЖ – България. (2023а). Журналистка от БНТ е била изгонена от публично събитие на ПП „Възраждане“. *АЕЖ – България*, 1 април. <https://aej-bulgaria.org/журналистка-от-бнт-е-била-изгонена-от-п/>

АЕЖ – България. (2023б). МВР дължи отговорност за насилието над граждани и журналисти миналата седмица. *АЕЖ – България*, 20 ноември. <https://aej-bulgaria.org/responsibility/>

АЕЖ – България. (2023в). Защо политик, заплашвал журналистка и семейството ѝ, продължава да е на свобода? *АЕЖ – България*, 18 октомври. <https://aej-bulgaria.org/защо-политик-заплашвал-журналистка-и/>

АЕЖ – България. (2023г). Атаката срещу журналистите от Bird.bg стана пълномащабна. *АЕЖ – България*, 10 април. <https://aej-bulgaria.org/10042023/>

АЕЖ – България. (2023д). АЕЖ призова съда в Стара Загора да разгледа без ненужни отлагания казуса с неизплатени заплати на журналисти. *АЕЖ – България*, 27 февруари. <https://aej-bulgaria.org/27022023/>

АЕЖ – България. (2023е). Проблемите с достъпа на журналисти до парламента остават. *АЕЖ – България*, 13 декември.

<https://aej-bulgaria.org/problemite-s-dostapa-na-zhurnalisti-do-parlamenta-ostavat/>

АЕЖ – България. (2023ж). Отричането или negliжирането на масови убийства като това в Буча не е свободно изразяване. *АЕЖ – България*, 23 юни. <https://aej-bulgaria.org/2306/>

АЕЖ – България. (2023з). Тормозът срещу проверителите на фактите показва безсилие. *АЕЖ – България*, 1 август. <https://aej-bulgaria.org/01082023/>

АЕЖ – България. (2024). АЕЦ Козлодуй заведе дело шамар за 500 000 лв. срещу бивша служителка, разкрила нарушения в централата. *АЕЖ – България*, 11 януари.

<https://aej-bulgaria.org/аец-козлодуй-заведе-дело-шамар-за-500-000-лв/>

АКФ. (2023а). Подай сигнал. *Антикорупционен фонд*. <https://acf.bg/bg/Submit%20a%20tip-off>

АКФ. (2023б). Анализ на АКФ: SLAPP делата са опасен феномен, който има своето българско измерение. *Антикорупционен фонд*, 25 April. <https://acf.bg/bg/analiz-na-akf-slapp-delata-sa-opasen-fenome/>

Антонов, П., Величков, В. и Георгиева, А. (2023). *Свободни в мрежата. Има ли несправедливо отношение към демократични, природозащитни и проевропейски гласове в българския Facebook и как да го прекратим?* София: Фондация БлуЛинк.

https://www.bluelink.net/files/attachments/facebook_free_online.pdf

Асоциация „Прозрачност без граници“. (2023). Защита на лицата, подаващи сигнали за нарушения в България. *Асоциация „Прозрачност без граници“*.

<https://transparency.bg/whistleblowers-protection-in-bulgaria/>

БлуЛинк. (2023). Изявление: В България удрят с клевети и дела разследващите журналисти, разкрили корупция. *БлуЛинк*, 2 май.

<https://www.bluelink.net/novini/izyavlenie-v-balgariya-udryat-s-kleveti-i-dela-razsledvashti-zhurnalisti-razkrili-koruptsiya>

Василева, К. “Става дума за лоялност”. Как случаят “Хекиян” остави политическо петно върху медиите. *Свободна Европа*, 2 октомври. <https://www.svobodnaevropa.bg/a/vrazka-gerb-btv-anton-hekimyan/32612499.html>

Георгиева, И. 2023: Интервю с Ивелина Георгиева, журналист и проверител на факти, направено за целите на ММП2024.

Дневник. (2023). Журналисти: Соня Момчилова да подаде оставка, оставането ѝ в регулатора е позор. *Дневник*, 22 юни.

https://www.dnevnik.bg/analizi/2023/06/22/4499320_jurnalisti_sonia_momchilova_da_podade_ostavka/?ref

[=article-embed](#)

Иванова, И. (2023): Интервю с Иглика Иванова, Коалиция за медийна грамотност, преведено за целите на ММП2024.

Инджов, И. (2023). *ЛГБТИ – Новата медийна мишена вместо ромите? (Образът на малцинствените и уязвимите групи в българските медии)*. София: БХК.

<https://www.bghelsinki.org/web/files/reports/173/files/2023-indjov--the-image-of-minority-groups-in-the-media.pdf>

ИООС. (2023). Индекс за медийна грамотност 2023: България е най-уязвима към дезинформация сред страните в ЕС. *Институт Отворено общество – София*, 24 юни. <https://osis.bg/?p=4449>

ИПА. (2023). *Каталог 2023. Насърчаваме доброто управление*. София: Институт по публична администрация. https://www.ipa.government.bg/sites/default/files/katalog_ipa_2023.pdf

ИРПС – Институт за развитие на публичната среда. (2023а). Медийните пакети – повишена прозрачност и възможни промени. *Отворен парламент*, 18 юли.

<https://openparliament.net/2023/07/18/медийните-пакети-повишена-прозрачно/>

ИРПС – Институт за развитие на публичната среда. (2023б). Над 600 хил. евро за предизборна реклама на партиите във Фейсбук. *Отворен парламент*, 21 ноември.

<https://openparliament.net/2023/11/21/над-600-хил-евро-за-предизборна-реклама-и/>

КЗЛД. (2023). Защита на подаващите сигнали по ЗЗЛПСПОИН. *Комисия за защита на личните данни*. <https://cpdp.bg/защита-на-подаващите-сигнали-по-ззлпс/>

Кирилов, С. (2023): Интервю със Светлозар Кирилов, Факултет по журналистика и масова комуникация, Софийски университет „Свети Климент Охридски“, направено за целите на ММП2024.

КлинКлин. (2023). Кошлуков и 5 медии с награди за вредна журналистика Златен Шиши. *КлинКлин*, 20 февруари. <https://www.klinklin.bg/koshlukov-zlaten-shishi-2022/>

Ковачева, Р. (2023): Интервю с Ралица Ковачева, Факултет по журналистика и масова комуникация, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, направено за целите на ММП2024.

КРС. (2022). *Регулаторна политика за управление на радиочестотния спектър за граждански нужди*. София: Комисия за регулиране на съобщенията.

https://crc.bg/files/Pravna/20220412_RegulatornaPolitikaRChS.pdf

Марченко, Н. (2023). Адвокатът на Биволъ представи съдебните дела срещу медията пред International Press Institute. *Биволъ*, 31 октомври. https://bivol.bg/ipi_webinar_media.html

Министерски съвет. (2023). *Програма за управление на Република България юни 2023 г. – декември 2024 г.*

https://www.gov.bg/files/common/2023-07-26_Programa_za_upravlenie-odobrena-ot-SR-i-prieta-ot-MS-final_1.pdf

Министерство на културата. (2023). Регистър на подадените през 2023 г. декларации по ЗЗДПДПОРДМУ, чл.7а, ал. 3 от доставчици на медийни услуги. <https://medien-registar.mc.government.bg:888/Register-7a-2023.jsp>

Министерство на правосъдието. (2023). Заповед за определяне на експертна работна група за медийна среда и достъп до информация към Съвета за прилагане на Националния координационен механизъм за върховенство на правото. <https://e-justice.bg/home/index/5decc23a-c47d-469f-a2a6-ee73351d0b25>

НСИ. (2021). *Етнокултурни характеристики на населението към 7 септември 2021 година*. София: Национален статистически институт.

<https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/Census2021-ethnos.pdf>

НСИ. (2023а). Население и демографски процеси през 2022 година. *Национален статистически институт*, 28 април. <https://nsi.bg/bg/content/20362/пресссъобщение/население-и-демографски-процеси-през-2022-година>

НСИ. (2023б). Култура. *Национален статистически институт*.

<https://www.nsi.bg/bg/content/3552/култура>

НСИ. (2023в). Достъп на домакинствата до интернет. *Национален статистически институт*, 8 декември. <https://www.nsi.bg/bg/content/2808/достъп-на-домакинствата-до-интернет>

НСИ. (2024). Основни резултати от наблюдението на работната сила през 2023 година. *Национален статистически институт*, 15 март.

<https://nsi.bg/bg/content/пресссъобщение/основни-резултати-от-наблюдението-на-работната-сила-през-2023-година>

Паунова, П. (2023). Спринтът на Хекимян от bTV до съседната централа на ГЕРБ. *Капитал*, 25 септември.

https://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/redakcionni_komentari/2023/09/25/4531904_sprintut_na_hekimi_an_ot_btv_do_susednata_centrala_na/

ПДИ. (2023). *Състоянието на достъпа до информация в България*. София: Програма достъп до информация. http://store.aip-bg.org/publications/ann_rep_bg/2023/aip-2023_final-3.pdf

СЕМ. (2023а). Прессъобщение – 18.10.2023 г. Относно заплахите срещу кореспондент на национална медия в Ямбол. *СЕМ*, 18 октомври. <https://www.cem.bg/displaynewsbg/913>

СЕМ. (2023б). *Специализирано наблюдение на предизборната кампания за 49-то Народно събрание*. София: СЕМ. https://www.cem.bg/files/1682585258_doklad_izbori_2_april_2023.pdf

СЕМ. (2023в). Протокол № 5 от извънредно заседание, състояло се на 07.03.2023 г. *СЕМ*, 7 март. https://www.cem.bg/files/1679491765_230307_protokol-5_za_publicuvane.pdf

СЕМ. (2023г). *Доклад за наблюдение на предаването „Политически некоректно“ - СЕМ – 2023*. София: СЕМ. <https://www.cem.bg/controlbg/1456>

СЕМ. (2023д). *Доклад за наблюдение на предаването „12+3“*. София: СЕМ. <https://www.cem.bg/controlbg/1457>

СЕМ. (2022). *Отчет на Съвета за електронни медии – България за изпълнението на чл. 8А от Закона за радиото и телевизията и чл. 7 от Директива (ЕС) 2018/1808 за периода: януари 2021 г. – декември 2022 г.* София: СЕМ. https://www.cem.bg/files/1671792929_otchet_cem_dostupnost.pdf

Стаматис, Л. (2023). Образуваха досъдебно производство за закана за убийство към журналист от bTV. *bTV*, 17 октомври. <https://btvnovinite.bg/bulgaria/obrazuvaha-dosadebno-proizvodstvo-za-zakana-za-ubijstvo-kam-zhurnalist-ot-btv.html>

Филева, Л. (2023). “Разследване” в “Евронюз България”: когато масово напускат журналисти. *Дневник*, 24 октомври.

https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2023/10/24/4543102_razsledvane_v_evronjuz_bulgariia_kogato_masovo/

ФРГИ. (2023). Тревожно е състоянието на журналистиката в България. *Фондация Работилница за граждански инициативи*, 28 юли.

<https://frgi.bg/bg/articles/aktualno/trevozhno-e-sastoyanieto-na-zhurnalistikata-v-balgariya>

ФХСИ. (2024). Социална уязвимост и пропаганда. *Фондация за хуманитарни и социални изследвания – София*. <https://hssfoundation.org/4186/>

Христова, К. (2023): Интервю с Кристина Христова, Коалиция за медийна грамотност, направено за целите на ММП2024.

Чобанов, А. (2023). Meta, Telus, цензура и проруска пропаганда. *BIRD*, 18 януари.

https://bird.bg/meta-telus-censorship-pro-russian-propaganda/?fbclid=IwAR2SLcJl4aUMilpLJ_OF9fP_FPljr3-oxWxq52XyVcVORzwxPmHflkB_TIk

Чопарова, Х. (2023). Ораторът на 21. век: Алтернативната комуникация. *Ние ви чуваме*, 8 декември. <https://reporter.com/bg/intervyu/750-oratorat-na-21-vek-alternativnata-komunikatziya>

24 часа. (2023). Край на БСТВ – Нинова дръпна окончателно шалтера на телевизията си. *24 часа*, 22 януари. <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/16879466>

BACA. (2023). *Data and Analysis of the Ad Market in Bulgaria in 2022. Forecast for the Ad Investment 2023, 2024 and 2025*. Sofia: BACA.

https://www.baca.bg/wp-content/uploads/2023/06/2023_BACA_Media_Market-eng.pdf

BNR. (2023). Investigative website: Facebook content in Bulgarian will no longer be moderated from Bulgaria. *BNR*, 26 February.

<https://bnr.bg/en/post/101785491/investigative-website-bulgarian-content-on-facebook-will-no-longer-be-moderated-from-bulgaria>

BROD. (2023). About BROD. Bulgarian-Romanian Observation of Digital Media.

<https://brodhub.eu/en/about/#HWhatIsBROD>

bTV. (2023a). bTV accepts Anton Hekimyan's resignation. *bTV*, 23 September.

<https://www.btv.bg/english/news/btv-accepts-anton-hekimyan-s-resignation.html>

bTV. (2023b). Позиция на bTV Media Group. *bTV*, 25 септември.

<https://www.btv.bg/za-btv/spetsialno/pozicija-na-btv-media-group-10.html>

CEC&CPDP. (2021). Guidance on the Processing and Protection of Personal Data in the Electoral Process. Adopted jointly by the Central Election Commission and the Commission for Personal Data Protection on the basis of Article 57 (1) (49) of the Election Code.

https://cpdp.bg/userfiles/file/Documents_2021/Joint_Instructions_CEC-CPDP_2021_En.pdf

Clubz.bg. (2023). България – най-уязвима в ЕС за руска пропаганда. *Clubz.bg*, 20 септември.

<https://clubz.bg/141444>

CoE. (2023a). *War in Europe and the Fight for the Right to Report. Annual Report 2023 by the partner organisations to the Council of Europe Platform to Promote the Protection of Journalism and Safety of Journalists*. Strasbourg: Council of Europe. <https://rm.coe.int/prems-050623-gbr-2519-annual-report-partner-organisations-to-the-safet/1680aace4d>

CoE. (2023b). At least nine journalists physically assaulted, detained or obstructed by police while covering protest in Sofia. *CoE Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists*, 1 December.

<https://fom.coe.int/en/alerte/detail/107640299>

CSD. (2023). *Illicit Financial Flows and Disinformation in Southeast Europe*. Sofia: Center for the Study of Democracy. <https://mciff.csd.bg/#media-capture>

Dzhambazova, B. (2022). *Media Capture in Bulgaria: Hidden Alliances and Vested Interests*. International Press Institute.

<https://ipi.media/wp-content/uploads/2022/03/IPI-Bulgaria-Media-Capture-Report-24-03-2022.pdf>

EC. (2024). Economic forecast for Bulgaria. *European Commission*.

https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economies/bulgaria/economic-forecast-bulgaria_en

ECMPF. (2023a). Mapping Media Freedom. Bulgaria: 2023. *ECMPF*.

<https://www.mappingmediafreedom.org/>

ECMPF. (2023b). At least seven reporters and photojournalists physically assaulted by police during demonstration. *ECMPF*, 16 November. <https://www.mapmf.org/alert/30904>

ECMPF. (2023c). Police briefly detain journalist during demonstration. *ECMPF*, 16 November. <https://www.mapmf.org/alert/30906>

ECMPF. (2023d). Pro-Russian party activists discredit and intimidate Deutsche Welle journalist. *ECMPF*, 7 February. <https://www.mapmf.org/alert/25648>

ECMPF. (2023e). BNT reporter forcefully removed from public event of far-right Vazrazhdane party. *ECMPF*, 31 March. <https://www.mapmf.org/alert/30158>

ECTHR. (2023a). *Zhablyanov v. Bulgaria – 36658/18. Judgment 27.6.2023*. European Court of Human Rights.

<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22tabview%22:%5B%22document%22%5D,%22itemid%22:%5B%22002-14134%22%5D%7D>

- ECtHR. (2023b). *Mestan v. Bulgaria – 24108/15. Judgment 2.5.2023.*
<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22tabview%22:%5B%5B%7B%22document%22%3A%222002-14062%22%7D%5D%7D%22itemid%22:%5B%5B%7B%222002-14062%22%7D%5D%7D%22%7D%7D>
- Eurostat. (2023a). GDP per capita, consumption per capita and price level indices. *Eurostat.*
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_per_capita_consumption_per_capita_and_price_level_indices
- Eurostat. (2023b). Unemployment statistics. *Eurostat.*
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Unemployment_statistics#Unemployment_in_the_EU_and_the_euro_area
- FENCE. (2023). Building a Resilient Society for the Defence of Democratic Debate in South East Europe project. <https://disinfo-fence.eu/news-events/>
- GATE. (2023). Intelligent Government. The Big Data for Smart Society Institute at Sofia University – GATE. <https://gate-ai.eu/en/research/intelligent-government/>
- Gigov, L. (2023). Ukrainian embassy alams Council for Electronic Media Chair’s statement about Bucha massacre as “manipulative”. *BTA*, 22 June. <https://www.bta.bg/en/news/bulgaria/478392-ukrainian-embassy-slams-council-for-electronic-media-chair-s-statement-about-buc>
- Lessenski, M. (2023). *The Media Literacy Index 2023*. Sofia: Open Society Institute – Sofia. <https://osis.bg/wp-content/uploads/2023/06/MLI-report-in-English-22.06.pdf>
- Macrotrends. (2023). Bulgaria Literacy Rate 2001-2023. *Macrotrends.*
<https://www.macrotrends.net/countries/BGR/bulgaria/literacy-rate#:~:text=Adult%20literacy%20rate%20is%20the,a%200.07%25%20increase%20from%202011>
- Media Connection. (2024a). Media data: TV. *Media Connection.*
<http://mediaconnection.bg/>
- Media Connection. (2024b). *Media Landscape Bulgaria 2023*. Sofia: Media Connection.
<http://mediaconnection.bg/report/view/98>
- Media Connection. (2023). *Media Landscape Bulgaria 2022*. Sofia: Media Connection.
<http://mediaconnection.bg/report/view/95>
- Meta. (2023). Transparency Center: Bulgaria. *Meta.*
<https://transparency.fb.com/data/content-restrictions/country/BG/>
- Nova.bg. (2023). България официално спря излъчването на няколко руски телевизии. *Nova.bg*, 2 февруари. <https://nova.bg/news/view/2023/02/02/399913/българия-официално-спря-излъчването-на-няколко-руски-телевизии/>
- OBST. (2023). Bulgaria: Investigative journalists hit by smears and lawsuits after corruption revelations. *Resource Centre on Media Freedom in Europe. Powered by OBCT*, 2 May. <https://www.rcmediafreedom.eu/News/Bulgaria-Investigative-journalists-hit-by-smears-and-lawsuits-after-corruption-revelations>
- OSCE. (2023). *Republic of Bulgaria: Early Parliamentary Elections 2 April 2023. ODIHR Election Observation Mission Final Report*. Warsaw: OSCE.
https://www.osce.org/files/f/documents/2/7/549292_0.pdf
- Project Oasis. (2023). Bulgaria. *Project Oasis.* <https://projectoasiseurope.com/country-summary/bulgaria/>
- RSF. (2023a). Bulgarian government urged to engage fully in defence of press freedom. *Reporters Without Borders*, 9 August. <https://rsf.org/en/bulgarian-government-urged-engage-fully-defence-press-freedom>
- RSF. (2023b). RSF World Press Freedom Index 2023: Bulgaria. *Reporters Without Borders.*
<https://rsf.org/en/country/Bulgaria>
- Spasov, O., Ognyanova, N. and Daskalova, N. (2024). Bulgaria. In: Verza, S., Blagojev, T., Borges, D., Kermer, J., Trevisan, M. and Reviglio, U. (eds.). *Uncovering News Deserts in Europe. Risks and Opportunities for Local and Community Media in the EU*, pp. 22–28. Florence: European University Institute.
https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2024/02/CMPF_Uncovering-news-deserts-in-Europe_LM4D-final-

[report.pdf](#)

Toncheva, D. (2023). Two members of Council for Electronic Media call on Chair Sonia Momchilova to resign. *BTA*, 5 July.

<https://www.bta.bg/en/news/bulgaria/485882-two-members-of-council-for-electronic-media-call-on-chair-sonia-momchilova-to-re>

Transparency International. (2023). Country data: Bulgaria. *Transparency International*.

<https://www.transparency.org/en/countries/bulgaria#>

Vassev, K. (2023). Sonya Momchilova re-elected CEM Chairperson. *BTA*, 20 April.

<https://www.bta.bg/en/news/culture/443789-sonya-momchilova-re-elected-cem-chairperson>

Закони и саморегулация

БНР. (2019). Етичен кодекс на служителите в Българското национално радио.

<https://adm.bnr.bg/files/uploads/EtichenKodeks.pdf>

БНР. (2022а). Стратегия за програмно развитие.

<https://adm.bnr.bg/files/uploads/1%20%D0%A0rogram%20strategy.pdf>

БНР. (2022б). Редакционни стандарти на БНР. [https://bnr.bg/files/uploads/Редакционни стандарти.pdf](https://bnr.bg/files/uploads/Редакционни_стандарти.pdf)

БНТ. (2018). Правилник за структурата и дейността на Обществения съвет. <https://p.bnt.bg/p/r/pravilnik-za-strukturata-i-deynostta-na-os-posleden-262339.pdf>

БНТ. (2019). Етичен кодекс на работниците и служителите в Българската Национална телевизия.

<https://p.bnt.bg/e/t/etichen-kodeks-bnt-2019-430950.pdf>

Държавен вестник. (2023). *Закон за изменение и допълнение на Закона за достъп до обществена информация*. <https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=199765>

Етичен кодекс на българските медии (2004). Национален съвет за журналистическа етика.

<https://mediaethics-bg.org/етичен-кодекс-2/>

Изборен кодекс (обн. ДВ. бр. 19, 5 Март 2014 г.). Lex.bg. <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136112596>

Закон за акцизите и данъчните складове (обн. ДВ. бр. 91, 15 ноември 2005 г.). Lex.bg.

<https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135512728>

Закон за Българската телеграфна агенция (обн. ДВ. бр. 99, 16 декември 2011 г.). Lex.bg.

<https://lex.bg/laws/ldoc/2135764745>

Закон за достъп до обществена информация (обн. ДВ. бр. 55, 7 юли 2000 г.). Lex.bg.

<https://lex.bg/laws/ldoc/2134929408>

Закон за електронните съобщения (обн. ДВ. бр. 41, 22 май 2007 г.). Lex.bg.

<https://lex.bg/laws/ldoc/2135553187>

Закон за задължителното депозиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (обн. ДВ. бр. 108, 29 декември 2000 г.).

Lex.bg. <https://lex.bg/laws/ldoc/2134956545>

Закон за защита на класифицираната информация. (обн. ДВ. бр. 45, 30 април 2002 г.). Lex.bg.

<https://lex.bg/laws/ldoc/2135448577>

Закон за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения (обн. ДВ. бр. 11, 2 февруари 2023 г.). Lex.bg. <https://lex.bg/bg/laws/ldoc/2137231156>

Закон за защита на личните данни (обн. ДВ. бр. 1, 4 януари 2002 г.). Комисия за защита на личните данни. <https://www.cpdp.bg/en/index.php?p=element&aid=1194>

Закон за защита на потребителите (обн. ДВ. бр. 99, 9 декември 2005 г.). Lex.bg.

<https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135513678>

Закон за защита от дискриминация (обн. ДВ. бр. 86, 30 септември 2003 г.). Lex.bg.

<https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135472223>

Закон за мерките срещу изпирането на пари (обн. ДВ. бр. 27, 27 март 2018 г.). Lex.bg.

<https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2137182924>

Закон за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси (обн. ДВ. бр. 94, 31 Октомври 2008 г.). Lex.bg. <https://lex.bg/laws/ldoc/2135603507>

Закон за радиото и телевизията (обн. ДВ. бр. 138, 24 ноември 1998 г.). Lex.bg. <https://lex.bg/laws/ldoc/2134447616>

Закон за хазарта (обн. ДВ. бр. 26, 30 март 2012 г.). Lex.bg. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135783265>

Закон за хората с увреждания (обн. ДВ. бр. 105, 18 декември 2018 г.). Lex.bg. <https://lex.bg/bg/laws/ldoc/2137189213>

Законопроект за изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията 102-01-16, внесен от Министерски съвет в Народното събрание на 23 февруари 2021. Народно събрание. <https://www.parliament.bg/bg/bills/ID/163525>

Наказателен кодекс (обн. ДВ. бр. 26, 2 април 1968 г.). Lex.bg. <https://lex.bg/laws/ldoc/1589654529>

Народно събрание на Република България (2023). *Конституция на Република България* (обн. ДВ. бр. 56, 13 юли 1991 г.). <https://www.parliament.bg/bg/const>

ПРИЛОЖЕНИЕ I. НАЦИОНАЛЕН ЕКИП

Име	Фамилия	Позиция	Институция	МРМ2024 СТ Ръководител
Орлин	Спасов	Изпълнителен директор / доцент	Фондация "Медийна демокрация" / СУ "Св. Климент Охридски"	X
Нели	Огнянова	професор	СУ "Св. Климент Охридски"	
Николета	Даскалова	изследовател	Фондация "Медийна демокрация"	

ПРИЛОЖЕНИЕ II. ЕКСПЕРТНА ГРУПА

Експертната група е съставена от специалисти със значителни познания и признат опит в областта на медиите. Ролята на експертната група е да прегледа особено чувствителни/субективни оценки, изготвени от националния екип, за да се постигне максимална обективност на дадените отговори и да се гарантира точност на окончателните резултати.

Име	Фамилия	Позиция	Институция
Ралица	Ковачева	доцент	СУ "Св. Климент Охридски"
Мария	Черешева	Заместник председател	Асоциация на европейските журналисти - България
Павел	Антонов	Управляващ редактор, съосновател и член на Управителния съвет	БлуЛинк
Ева	Петрова	правен съветник	Асоциация на българските радио- и телевизионни оператори – АБРО
Емилия	Станева	Главен секретар	Съвет за електронни медии
Теодора	Иванова	Изпълнителен директор	Impact Drive

Исследовательски доклад
Издание -
юни 2024

Publications Office
of the European Union

